

Šiame numery

Darnioje vasaros padangėje.
Michelangelo — krikščioniškojo
meno genijus.

Romualdas Lankauskas talžo
dabartinę Lietuvos tikrovę.

Medardo Bavarsko eilėraštis.

Petro Melniko apybraiža.

Lietuvis universitetui įsteigė
botanikos sodą.

Kultūrinė kronika.

Filmų įvairumai.

Michelangelo — krikščioniškojo meno genijus

Jo gimimo penkių šimtų metų sukakčiai

Ne tik turistai, apsirūpinę italų valiuta ir gavę 10.000 lyrų banknotą, bet ir patys italai ne visi žino, kas ant to banknoto yra tasai barzdotas, negražaus veido senis. O tai yra didysis Michelangelo Buonarroti (1475-1564), kurio genijus pilnai išsivystė kaip tik Romoje. Jis savo ilgame gyvenime pažino 11 popiežių, pradedant Aleksandru VI ir baigiant Pijum IV. Jiems vienu ar kitu būdu yra pasitarnavęs, bet ypač Julijui II ir Pauliui III. Šiuodu popiežiai padarė lemiamos įtakos Michelangelui, kaip žmogui ir kaip menininkui. Tame didingame ir audringame XVI amžiuje Julijus II ir Paulius III mokėjo panaudoti meno didingumą popiežiaus didybei išreikšti ir pavaizduoti. Abu šie popiežiai įvertino Buonarroti ir pavedė jam sukurti darbus, kurie pasiliko dailininko šėdėvrais.

Nors Michelangelo labai mylėjo Florenciją, tenai mokėsi tapybos meno, tenai buvo globojamas Medičių, 1496 m. pirmą kartą atvyko į Romą, kur popiežium buvo Aleksandras VI, ir čia sekančiais metais sukūrė pirmuosius savo vardo vertus darbus: Girtąjį Bachą ir Pieta, kuri ir šiandien puošia šv. Petro baziliką. Michelangelo atvyko į Romą ne tik ieškoti protektorių popiežių, bet daugiau instinkto traukiamas, nes jautė, kad tik Bažnyčios sostinėje galės rasti sąlygas savo gilų krikščioniškąjį tikėjimą paversti menu.

Pirmasis Michelangelo susitikimas su pop. Julijumi II įvyko 1505 m. Tasai didysis Renesanso popiežius, nesulaikomas kariautojas, pakvietė į Romą geriausius menininkus: garsiausių laikų architektą Bramantę ir pavedė jam perstatyti šv. Petro baziliką; rafinuotą dailininką Raffaellį, kad išdekoruotų popiežiaus rūmus; Michelangelo, kad iškalėtų pomirtinį paminklą, kuris liktų amžiams. Buonarroti tada turėjo 30 metų amžius ir jau buvo žinomas savo marmuro skulptūromis: Pieta, kai buvo Romoje 1496-98 metais, ir Davydą, baigtą 1499 m. Florencijoje ir pastatytą Signoria aikštėje. Julijus II ir Michelangelo, nors kartais labai aštriai susikirsdavo, bet mokėjo vienas antrą suprasti. Abu buvo gražių manierų meistrai, abu pasižymėjo moraline ir fizine drąsa siekti, rodos, nepasiekiamų aukštybių. Abu jautėsi pašaukti nepaprastais dalykais, o ne kasdieninio gyvenimo menkystėms. Dėl to abu užmezgė gigantų bendrystę.

Michelangelo, vykdydamas pop. Julijaus norą, pristatė popiežiui karo paminklo projektą. Tai turėjo būti didingas paminklas, apsuptas daugybės statulų. Popiežiui projektas patiko ir pasiuntė Michelangelo į Kararos kalnus pasirinkti reikiamą marmurą. Atrodė viskas eina sklandžiai. Bet kai Michelangelo grįžo į Romą, rado popiežiaus rūmų duris jam uždarytas: sargybiniai jo neleidė. Kas atsitiko? Michelangelo įtarė, kad pop. Julijui (jau buvo amžiumi senas) Bramantė išaiškines, jog staty-

Mozė (skulptūros veido detalė, marmuras)

Michelangelo (1475-1564)

dintis sau pomirtinį paminklą yra blogas ženklas. Buonarroti susirinko savo projekto planus, sėdėjo į pašto vežimą ir išvyko į Florenciją. Prie Poggibonsi jį pasivijo popiežiaus pasiuntiniai, įsakdami popiežiaus vardu grįžti į Romą. Bet Michelangelo buvo jau už popiežiaus valstybės ribų ir drąsiai atrėžė: "Ne, į Romą negrįšiu!"

O tačiau į Romą grįžo, bet vėliau — po poros metų — 1508 m. Bet dabar Michelangelo Romoje rado popiežiaus jam paruoštus ne marmurui kalti instrumentus, o teptukus, nes Julijus II panorėjo skulptorių paversti dailininku tapytoju. Michelangelo pasipriešino: jis esąs skulptorius ir tokiu noris pasilikti. Vėliau, jau senatvėje, Michelangelo su tam tikru pasididžiavimu pasakodavęs, kad su motinos pienu yra prarijęs "kūjį ir kalte-lius" marmurui kalti. Bet popiežius užsispyrė ir pavedė jam išdekoruoti Siksto koplyčios lubas. Toji koplyčia Julijui II buvo labai brangi, nes buvo pastatyta

ir įrengta jo dėdes pop. Siksto IV. Michelangelo, visuomet vienišas, nuolat plėšomas vidinio neramumo, ir šį kartą įžiūrėjo vėlnišką Bramantės planą — jį suniekinoti, sumenkinti ir neleisti jam pasireikšti ten, kur yra jo tikras pašaukimas. Juk irgi florentietis jaunas dailininkas Raffaello jau puošia Vatikano rūmų "Stanze". Taigi, pagal Bramantės intrigišką planą, Michelangelo, palyginus su Raffaelliu, turėjo susikompromituoti ir visam laikui prarasti popiežių pagarbą ir protekciją.

Tokių abejonių ir įtarimų kankinamas, Michelangelo drąsiai ir atvirai pasakė pop. Julijui II: "Jūs šventenybe, Raffaellis piešia taip puikiai, tad kodėl jam nepavesti prie "Stanze" dar ir Siksto koplyčią? Aš esu gimęs kalti akmenis, ir tokiu akmenkaldžiu noriu pasilikti..." Bet popiežius nenūsileido, ir Michelangelo turėjo imtis Siksto koplyčios lubų dekoracijos darbo. Įėjo į tą garsiąją koplyčią tik iš klusnumo ir projektavo darbą baigti, nupie-

šęs kelias biblines scenas. Bet kai pasiliko vienas, užsikores ant pastoliu, aukštelininkas žiūrėdamas į lubas, kur buvo tik didžiulis baltas plotas, pasijuto visatos akivaizdoje milžinu. Iš jo gilaus krikščioniškumo, lyg magiko lazdele pašaukta, išsoko nepaprasta kūrybinė jėga, kuri pajėgė koplyčios lubas paversti dangumi, pilnu Senojo Testamento figūrų. Skulptorius ar dailininkas — šios problemos jau nebuvo. Michelangelo nutarė išdekoruoti ne tik Siksto koplyčios lubas, bet ir dalį sienų iki langų. Julijaus II koplyčia pasidarė priverstam dailininkui "dangiškuoju kalėjimu".

Tai buvo žudantis darbas. Piešti reikėjo atsigulus ant nugaros. Michelangelo norėjo likti visiškai vienas, netgi atleido vaiką, kuris turėjo jam padavinėti dažus. Prie darbo pasilikdavo iš-titas dienas, o kartais ir naktis. Piešiant atsigulus ant nugaros ir nuolat žiūrint aukštyn, pavargdavo fiziškai, apsimatydavo dažais. Porą kartų į dieną tarnas atnešdavo tam "meno kankiniui" šaukštą sriubos ir gabalėlį duonos. Panašios sąlygos kitą būtų tuojau pribaugusios, bet Michelangelo išsilaikė tik savo geležinės valios ir gilaus tikėjimo galia. Niekam nebuvo leista lankytis Siksto koplyčioje, juo labiau pažvelgti į dailininko darbą. Išimtis buvo tik vienam popiežiui. Senelis Julijus II ne kartą, pasi-naudodamas laiptais ir kopėčio-mis, užsiranngydavo iki dailininko pažūrėti, ką tasai "mano lokys" kombinuoja. Bėgant mėnesiams, o paskui ir metams, popiežius ėmė nerimauti ir nuolat klausinėti: "Kada gi baigsi?" "Kada galėsiu, Jūs šventenybe". Bet kartą įvyko nemaloni scena. Prie lakoniško dailininko atsakymo buvo pridėtas popiežiui prašymas: leisti nuvykti į Florenciją aplankyti savųjų. Julijus II neteko kantrybės: pradėjo lazda vanoti dailininką. Tasai raudonas ne tiek iš skausmo, kiek iš pasipiktinimo ir pykčio, sku-

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė paraštė

DARNIOJE VASAROS PADANGĖJE

Vasara žaurės žmogui atneša žymiai daugiau džiaugsmo, negu pieteičiui. Lietuviai gali būti pavyzdžiu. Kelionės, festivaliai, kongresai, sąskrydžiai, šokių ir dainų šventės — tai ne poilsis, o veržli, džiaugsminga bendravimo veikla.

Šia linkme visus neseniai pralenkė Long Beach lietuvių klubas, susirinkime užprotokoluodamas surengti vasarą 16 minėjimų. Tai bent užmojis! Tik vėliau paaiškėjo, kad galvota surengti Vasario 16 minėjimą. Irgi gražus įsipareigojimas.

Vasarą žolė veikia gelsta, ne-gu žaliuoja, nes mūsų darnioje padangėje klimatas perdėm aitrus: daug tarpusavio spinduliavimo ir aiškingo tryptiojimo vietų.

Kartais dėl mažmožio stoja slogi kaitra. Žmonės ima vieni kitiems atsukinėti nugaras. Nuo tyrumų smelkiasi troškinantis dvelksmas. Nieko nelieka, tik pasukti vandenyno pusėn ir ten, jūrai grojant Čiurlionių, girkšnoti sūrią vėšą. Pakrantėje nugaros kur kas gražesnės — jaunos, sveikos, bronzinės.

Kad juos kur bakūžė! — tuos išdailintus žodžius. Juk tai bergždžias simbolizmas. Truputį sensitelėjės.

Žodžiai kaip auskarai. Už jų slypi pasididžiavimas gyvenimu. O gal per didelį noras gyventi? Arba — gyvenimas su įnoringa mintimi, kad mums lemta gyventi amžinai.

Taip, ponios ir ponai, gyvenkime amžinai! Stenkimės būti aršūs savo amžinumo sergėtojais. Darykime stebuklus! Lenktyniaukime su kitais. Tam ir skirtas vasaros laikas.

Išlikti, išlikti! — visur čiulba paukščiai. Žūt būt išsilaikyti žemėje kuo ilgiau. Tarp medžių. Tarp namų. Tarp zujančių automobilių. Tarp žmonių, važiuojančių į darbą ir grįžtančių iš darbo. Tarp spalvotų iškabų, skel-

biančių jėgą ir grožį. Siūlančių vaigyti, gerti, rūkyti, linksmin-tis.

Kartais tikrovę apgaubia dū-niais apkaręs dangus. Prieš akis išskyla gelžbetoninė pilkuma. Sunki gatvių perspektyva traukia kažkur. Iš tikrųjų — į nieką. Iš nieko per nieką į nieką. Malonu kartoti šį daugiareikšmį žodį. Jis buvo pradžioje, neišnyksta ir dabar. Niekas yra didysis neži-nios valdovas.

Vis vien, ką besakytumėm, — aplinkui virpa gamta. Vasara groja darniais instrumentais. Norisi sužukti: Broliai, bučiuokime vasarą!

Bet kur tos lūpos? Sultingos ir kvapnios. Kur jos?

Sėdėdamas prie vairo, nedaug ką pamatai. Juk nevalia vairuo-tojui dairytis į šalis. Vienas mirksnis, ir krachas. Laiptai į dangų.

Tik tuomet, kai tave kas nors iš malonės veža, išvysti aiškia-briaunį pasaulio įvairumą. Susi-žavėjęs arba nustebęs sakai vairuotojui: "Žiūrėk, koks keistas pastatas su pumėnuliniais langais ir syriškais bokštais". Arba: "Na, ir gatvės pavadinimas, pas-kaityk — ZZxyx". Arba: "Zvilgterk, ką jie padarė iš jau-kaus, žalio skvero, — įrengė dar vieną 'Jack in the box'." Arba vėl: "Tai bent mergiotė — liū-liuojanti pasaka!".

Tylus vairuotojas galų gale iš-sižioja: "Vyre, užsičiaupk. Aš gi stebiu eismą. Nėri, kad įrioglin-čiau tave ir save į tą kvailą asy-rišką architektūrą".

O vis dėlto jis neiškenčia, įdė-miai neapžvelgęs liūliuojančios pasakos. Ir žioplai pravažiuoja raudoną šviesą... Šį kartą laimin-gai.

Nėra vasaros be tingėjimo. Taip ir užaina pareigingas no-ras nieko nedaryti.

O kam daryti, jei viskas jau padaryta. Gyvenvietės įrengtos.

(Nukelta į 2 psl.)

DVIDEŠIMT PENKTASIS "DRAUGO" ROMANO KONKURSAI

1. Dienraštis "Draugas" skelbia dailiosios prozos romano, apysakos dvidešimt penktąjį konkursą. Rankraščius įteikti pas-kutinė data yra 1975 m. lapkričio 1 d.
2. Geriausiojo kūrinio autoriui skiriama 1.500 dolerių premija. Siematinio konkurso mecenatas yra žurn. Zigmas Umbražnas.
3. Kūrinio siužetą pasirenka patys autoriai. Rankraštis turi būti parašytas mašinėle, nemažesnis kaip 200 romaniolo for-mato puslapių.
4. Kūrinius siųsti šio adresu: Dailiosios prozos konkurso ko-misijai, Draugas, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629.
5. Sprendimo bešališkumui įaiduoti autoriai turi padraįyti slapyvardžiu, o atskirame uždarame voke pažymėti savo tik-rąją pavardę ir adresą, ten pat įrašant kūrinio antraštę ir pa-sirinktąjį slapyvardį. Teisėjų komisijai išrinkus premijuotąją kūrinį, atidaromas tik laimėjusio autorius vėkas.
6. Tūkstančio penkių šimtų dolerių premija autorius be papildomo honoraro pirmosios laidos teisę perleidžia "Draugui", įskaitant teisę spausdinti dienraštyje ir išleisti atskiru leidiniu arba tik išleisti atskiru leidiniu. Nelaimėję autoriai spausdin-mo sąlygas nuspręs abipusiu susitarimu.

KRIKŠČIONIŠKOJO MENO GENIJUS

(Atkelta iš 1 psl.)

biai nulipo nuo pastolių, parbėgo namo ir krovėsi savo mantą keliauti į Florenciją. Bet tuo tarpu atvyko pas jį popiežiaus patikėtinis, atgabėjęs popiežiaus atsispausmą ir priedo 500 dukatų. Michelangelo mėgo auksines monetas ir nurimęs grįžo į Siksto koplyčią.

Darbas Siksto koplyčioje tęsėsi ketverius metus. Pagaliau — tai buvo 1512 m. rudenį — pop. Julijus II, gavęs įprastinį atsakymą: "Kada galėsiu", prisiminęs, kad dalį savo gyvenimo buvo praleidęs kovos lauke, nutarė griežtis kovos taktikos: pagrasino numesias dailininką žemyn galva nuo pastolių. Bet šį kartą dailininkas rezerve turėjo didelę staigmeną: po kelių dienų nuo ano popiežiaus ištūžimo, liepė nuimti pastolius, kad koplyčios lubų freskos būtų matomos visa apimtimi. 1512 m. spalio mėn. 31 d., Visu Šventųjų šventėje, freskos buvo oficialiai pristatytos publikai, iškilmingai sugiedojusiai Te Deum laudamus.

Minia lankytojų (bažnyčios prelatai, dailininkai, eiliniai piliečiai) liko apstulbė, matydami tą milžinišką pasaulį, tarsi judantį Siksto koplyčios lubose. Romoje Michelangelo vardas ėjo iš lūpų ir lūpas. Visi buvo girdėję apie nepaprastą Michelangelo statulą Florencijoje, žinojo, kad popiežius, nors ir pasigindamas, o kartais net ir lazda pavartodamas, vertino dailininką, bet taip pat gerai žinojo, kad Michelangelo nelanko karčiamu, madingų pasilinksminimo vietų, kad jis gyvena nemokamai namelyje, o kai eina gatve, vis susiraukęs ir susimąstęs, atrodo, kad bėga nuo kažkokio persekiojo. Dabar visi, po ketverių metų laukimo, pamatė jo darbą ir liko nustebę, o net ir nusigandę. Koplyčios lubose atgijo Senojo Testamento istorija su pranašais, sibilmėmis, Adomu, Ieva, Nojumi, visuotinio tvano paskenduo liais, su neramiais žydais, Kristaus protėviais. O visoje toje nuostabioje Biblijos minioje galings Senojo Testamento Pradžios knygos Dievas. Tose didingose freskose publika pamatė naują krikščionišką meną, kuriame susijungė kuriamoji jėga ir minties gilumas. Florencijos menininkas išvedė į šviesią klasišinių formų grožį ir sugyveno savo figūras krikščioniško tikėjimo vidiniu nerimu.

Vėl prie skulptūros
Siksto koplyčios piešiniai Michelangelo baigė savo gyvenimo labai svarbų tarpsnį. Išspindė skulptoriaus ir dailininko dilemą, parodydamas, kad kūrybinė jėga yra lygi ar dirbsi su kaltu, ar su teptuku. Bet dabar vėl pajuto patraukimą prie akmens. Jau keletą metų pop. Julijaus kapo paminklui paruošti akmenys gulėjo suversti vienoje Romos pievoje. Ar tad ne laikas vėl grįžti prie skulptūros? Bet, kaip paprastai, nepamatomas likimas sumaišo kortas ant stalo. Tuojau po Siksto koplyčios inauguracijos pop. Julijus II susirgo. Nors jau buvo arti septynių dešimčių metų, bet atrodė stiprus ir nepaprastai šviesaus proto. Tad niekas ir negalvojo apie mirtį. Tačiau po kelių mėnesių Julijus II amžinai užmerkė akis. Tai buvo 1513 m. vasario 21 d.

Su pop. Julijaus II mirtimi Michelangelo neteko ne tik globėjo, bet ir kūrybinio užmojo, susijusio su Roma ir Bažnyčia. Naujas nepaprasto meninio užsimojimo laikas bus tik po 20 metų. Iš tikrųjų Michelangelo grįžo į Romą tik 1534 m. ir įstojo į naujo didelio popiežiaus Pauliaus III tarnybą.

Bet ir tarp Julijaus II mirties ir Pauliaus III išrinkimo Miche-

Michelangelo

Adomo sutvėrimas (Siksto koplyčios freska Vatikane)

langelo nesėdėjo sudėjęs rankas. Jis ir toliau kankinosi kaip žmogus ir kaip menininkas. Florencijoje Michelangelo pasireiškė ir kaip architektas. Pop. Leono X įsakytas statė S. Lorenzo bažnyčios fasadą, Medičių mauzoliejų su antkapiniais paminklais, Lauryno biblioteką.

Kodėl nekaltbi?

Mirus pop. Julijui II, jo gimnastai iškėlė kapo paminklo klausimą. Tas klausimas tęsėsi nuo 1505 iki 1545 m., jis kankino lygiai ir skulptorių, dėl to buvo pavadintas "palaidojimo tragedija". Michelangelo projekte tasai paminklas turėjo būti milžiniška statula, apsupta daugybės mažesnių. Kai Michelangelo atvyko 1534 m., pop. Paulius III paminklo klausimą išspindė savo autoritetu: Julijaus II antkapinui pakanka vien tik milžiniškos Mozės statulos. Michelangelo ją iškalė, ir Mozė buvo padėtas San Pietro in Vincoli bažnyčioje. Nors ir likusi be kitų papuošalų, be antraščių statulų, Mozė (faktinai vaizduojama pop. Julijus II) yra aukščiausio laipsnio šedevras. Senojo Testamento įstatymų autorius sėdi, tačiau taip, kad rodo tuojau pašoks ant kojų. Mozė taip čia pilnas gyvybės ir žmogiškumo, jog pateinama legenda, pasakojanti, kaip Michelangelo, baigęs Mozės statulą ir į ją žiūrėdamas, rankoje turėtu plaktuku sudavė jam į kelią ir sušuko: "kodėl nekaltbi?" (ta plaktuko smūgio ženklą ant Mozės kelio turistų vadovai ir dabar mėgsta parodyti).

Michelangelo 1533 m. grįžo į Romą, apkartęs ir nusiminęs. Florencijoje buvo įsimašęs į politinius įvykius: su Medičiais turėjo bėgti iš Florencijos nuo imperatoriaus Karolio V kariuomenės; florentiečiai paskelbė respubliką. Medičiams grįžus į Florenciją ir pradėjus persekioti respublikonius, Michelangelo kurį laiką turėjo taipgi slapstytis (jis buvo respublikonų šalinin-

kas), kol Medičiai jam viską atleido ir vėl įsakė dirbti prie ju mauzoliejaus. Visi tie įvykiai ir tėvo mirtis (1533) palaužė Michelangelo fizinį ir moralinį. Dirbdamas prie Medičių mauzoliejaus, sukūrė "liūdnas" statusas: Dieną ir Naktį, Vakara ir Rytą. Šiuos paminklus kūrė labai sunkiomis sąlygomis, kad draugai būkštavo net dėl jo gyvybės. Kai Florencijoje laisvės saulė buvo galutinai nusileidusi, Michelangelui Roma atrodė, kaip ramus uostas, kur jis vėl galės įžiebtį kūrybos ugnį.

Atvykusiam į Romą Michelangelui naujas pop. Paulius III davė naują uždavinį — papuošti freskomis Siksto koplyčios galinę už altoriaus sieną. Ten turėjo būti nupieštas Paskutinis teismas. Tačiau Michelangelo, žinodamas popiežiaus planus, iš karto vengė pasirodyti popiežiui. Jis norėjo pirmą užbaigti Julijaus kapo paminklą. Michelangelo, užsidariusį savo lindynėje — dirbtuvėje prie Mozės statulos užbaigimo, kartą netikėtai aplankė pop. Paulius III, lydimas kelių kardinolų. Išžiūrėjo į didingą Mozės statulą, o tuo tarpu Mantovos kardinolas pakliso popiežiui mintį: "Jūs šventenybe, popiežiaus Julijaus kapui pagerbti pakaks šios vienos statulos". Popiežius nusisūpsėjo ir atsakė: "Ir popiežius nusisūpsėjo ir atsakė: "Ir Mozė taip čia pilnas gyvybės ir žmogiškumo, jog pateinama legenda, pasakojanti, kaip Michelangelo, baigęs Mozės statulą ir į ją žiūrėdamas, rankoje turėtu plaktuku sudavė jam į kelią ir sušuko: "kodėl nekaltbi?" (ta plaktuko smūgio ženklą ant Mozės kelio turistų vadovai ir dabar mėgsta parodyti).

Naujas šedevras
Kai per Visus Šventus 1541 m. buvo atidengtas Paskutinis teismas, publika liko nustebusi, bet drauge ir nušądinta. Suprato, kad ji stovi prieš naują šedevrą, bet jautėsi neįtikėtai akivaizdoje kažko aukštesnio ir didesnio už save. Siksto koplyčios Paskutinis teismas, nors savo kūrybine jėga buvo to paties lygio, tačiau matėsi, kad Michelangelo yra pasikeitęs, kitoks. Jo paveikslas

Michelangelo nerimas
Florentietis, kuris imta vadinti "baisiuoju", prieš popiežiaus sprendimą nulenkė galvą ir peržengė Siksto koplyčios slenkstį. Užmojis nupiešti Kris-

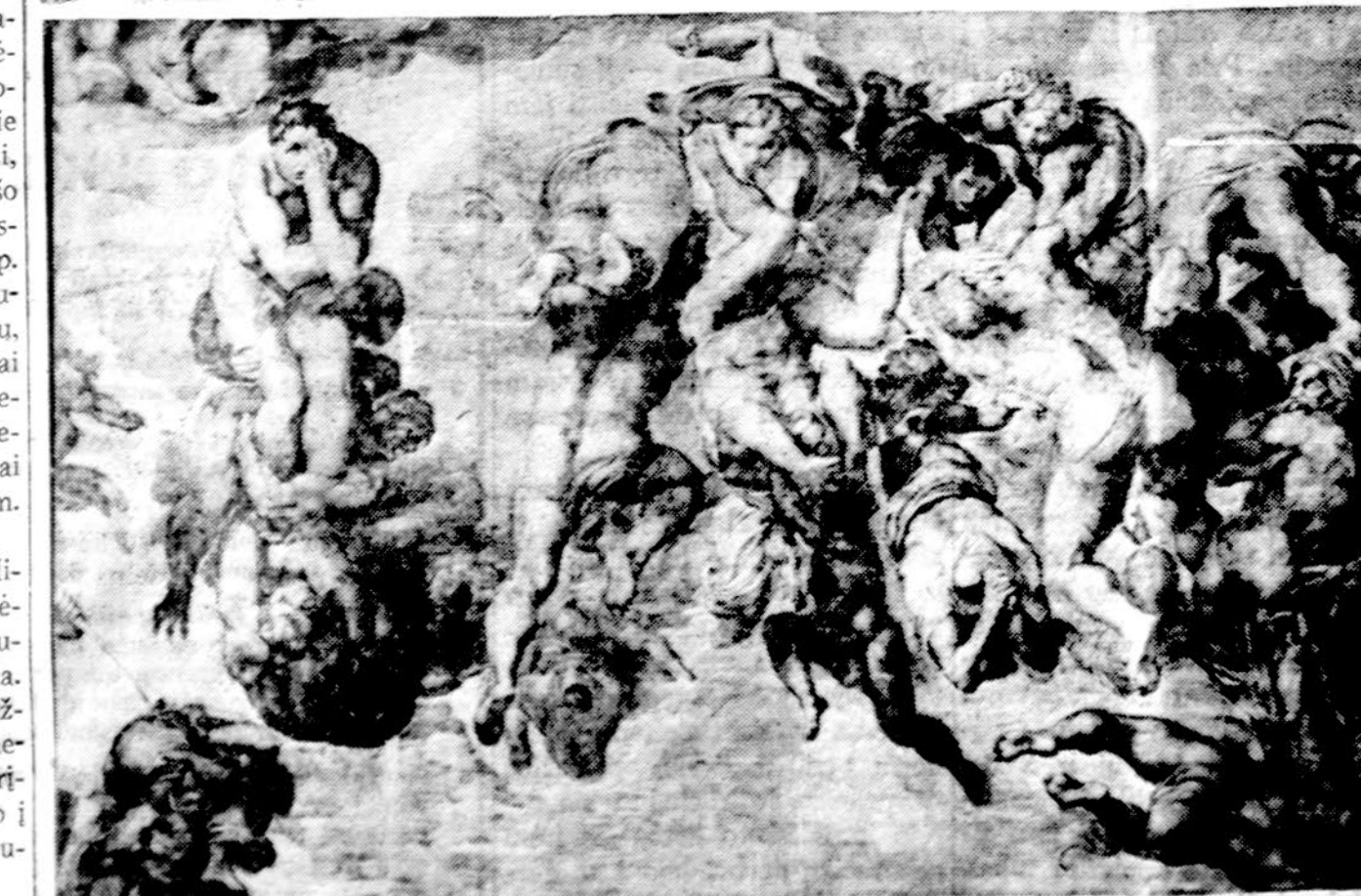
tu, tiesiantį žmoniją, jam sukėlė baisy nerimą ir sielvartą. Ar pajėgs? Jau turėjo šešiasdešimt metų amžiaus, jautė, kad jo sielos horizontai niukiasi. O ir laikai buvo kitokie, negu Julijaus II metais. Romos Bažnyčia grėsė palpročių palaidumas, Liuterio maištavimas. Michelangelo matė išsigelbėjimą tik grįžime į papročių švarumą ir griežtumą. Jei būtų galėjęs, būtų į savo kieta ranką paėmęs rykštę ir išplakęs visus tuos besilinksminančius ir bepuotaujančius romėnus. Jam akyse stovėjo griežtasis Savanorola, baigęs savo gyvenimą ant laužo Florencijos aikštėje.

Tokiose dvasinėse kančiose Michelangelo nediršo imtis piešti Paskutiniojo teismo. Dailininkas Sebastiano del Piombo jį drąsina: "Niekas kitas jums neskelbia kovos, o tik patys sau", žinodamas Michelangelo prigimtį, nuolat kovojantį dėl to, kad neranda pasitenkinimo ir visur mato tik priešus. Pagaliau pasiryžo, bet pirmą pasakė pop. Pauliui III: "Piešiu nepatenkintą ir sukursiu nepatenkintus vaizdus". Darbas buvo ilgas ir sunkus: septyneri metai. Dailininkas neturėjo to užsidegimo, Paskutiniam teisme, atskleidė savo sieloje naują dramatišką jėgą. Dailininkas Signorelli jam buvo pasakęs: "Nebijok. Angeli vedžios tavo ranką". Dabar atėjo jo pagalba angelai, bet, tur būt, buvo jie be sparnų ir Michelangelui priminė Savanorolos keistumus.

Michelangelo po Paskutiniojo teismo užbaigimo dar gyveno ilgakai, bet jau Romos nepaliko. Pop. Pauliaus III pavidimu turėjo išdekoruoti Vatikane popiežiaus pastatytą naują koplyčią (Capella Paolina), sutvarkyti Kapitoliaus aikštę ir pagaliau imtis šv. Petro bazilikos statybos, prie kurios buvo dirbęs jau keli architektai. Nors prie to darbo praleido 17 metų, tačiau savo architektūrinio šedevro — šv. Petro kupolo — neteko baigto pamatyti. Nebaigė ir "Kristaus nuėmimo nuo kryžiaus" paveikslą, kuriame Arimatejos Juozapas turi paties Michelangelo bruožus. Pergyveno dar ir nemalonumų, kai patyrė, kad naujas pop. Paulius IV įsakė Paskutiniojo teismo kai kurias nuogas figūras "aprengti".

Michelangelo mirė 1564 m. vasario 18 d., sulaukęs 89 metų amžiaus, skurdžiame namelyje, kuriame išgyveno visą Romos "aprengtą".

Michelangelo mirė 1564 m. vasario 18 d., sulaukęs 89 metų amžiaus, skurdžiame namelyje, kuriame išgyveno visą Romos "aprengtą".

Michelangelo

Pasmerktųjų grupė iš "Paskutiniojo teismo" (Siksto koplyčios freska Vatikane)

KERTINĖ PARASĖ

(Atkelta iš 1 psl.)

Gatvės ištiestos. Krautuvės panosėje. Ant sienų, ant tvorų — rašliava, skaityk, kiek nori. Platus apdulkęs parkas. Augaloti eukaliptai. Storulės palmės pietuos. Skarotos eglės šiaurėje. Magnolija kaip nuotaka. Pušys su žvakišėmis. Išdidus paminklas. Žodžių, visur poezija. Romantiška.

Ant pievutės indėnai spardo kamuolių. Ant suolelių sėdi išmirtingi senjorai. Vienas papsi pypkę. Jis labai panašus į kažkur kažkada matytą rašytoją laureatą. O gal išlisi po knygos

sutiktuvų? Aišku, tokioje aplinkoje neverta nieko pradėti. Tegu taip būna. Nors tūkstantį metų. Nevalia ardyti švento poilsio.

Zinoma, kai kada ne pro šalį pasimankštinti. Kad ir poetiškai — subtiliai žaidžiant žodžiais.

Poetinė mankšta prasideda tada, kai ašaroti nėra ko, ir dar kai tvenkinyje kurkia varlės, ragindamos pakartoti jų kurkimą įmantria kalba. Tuomet prasideda mankšta, ir žodžiai varlės imituoja.

Vargas tau, Jeruzale! — po vasaros dangumi. Anot Jono Aiščio, neatina mintys, nesirašo eilės ir nelais kraujas rašalu juodu. Bet vasara dar ilga. Pr. V.

DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akuserija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. L U 5-6446
8007 W. 83 PL. Justice, III 599-0500
Pirmą ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 374-8012

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2901 West 63rd Street
Kampus 63-ojos ir California
Val: pirmad., antrad., ketvirtad.
6 iki 7:30 val. vakaro.
Seštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso tel. 476-1012
Rezd. tel. WA1brook 5-3018

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 7 popiet.
Antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 61st Street
TEL. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, Seštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 2-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akijų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
VAIKŲ LIGOS
2856 West 63rd Street
Pirmad. antrad. ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak. Seštad. nuo 1 iki 4 val.

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8244 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą
ODOS LIGOS — CHIRURGIJA

DR. K. A. V. JUCAS
489-4441 — LO 1-4605
Jei neatliepia 561-1070
O f i s a i
2403 W. NORTH AVENUE
5214 N. Western Avenue
Valandos pagal susitarimą

Visi telefonai 652-1581
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

DR. TERESĖ KAZLAUSKAS
VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
9755 W. 145 Street
Orland Park III 60462
Tel. 460-8877
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso ir buto OLYmpic 2-4156
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 ir 4 val. popiet.

Tel. RElance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak. Seštad. 12-2 val. p. p. trečiad. uždarėta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto iki 1 val. popiet.
Ofiso telefon. RE 7-1108
Rezd. telefon. 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9601
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave., Kampus)
Val: pirmad., antrad., ketv. ir penkt. Nuo 3 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai.
111 N. WABASH AVE.
4200 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 757-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždarėta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLĖS IR PROSTATOS CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2380; rez. 448-5645

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RE 5-4410
Rezd. GR 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 9 val. v. antr. ir penkt. nuo 1-3 val. p. p. ir vakaras pagal susitarimą

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisai ir rez. 2652 W. 56th St.
Tel. PRespect 8-1233
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Seštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. RE 4-2123. Namų GR 6-0105
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm. antrad., ketv. ir penktad. 3-6 ir 6-7 — Iš anksto susitarus

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-3166; namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIODA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Avenue
Val: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8, penktad. 2-5 Seštad. pagal susitarimą

L. Lankauskas talžo dabartinę Lietuvos tikrovę

PR. VISVYDAS

Žmogaus sumaterialėjimo apnuoginimas — tai, tur būt, viena pagrindinių temų šiuolaikinėje beletristikoje. Kovoti prieš dvasinį skurdą yra tradicinė rašytojų pareiga, žinoma, ne visur vienodai suprantama ir ne vienodai išreiškiama.

Jei Vakarų pasaulyje literatūra su utilitarizmu galuojasi rafinuočiau, sakyčiau, atlaidžiau, kaip su tam tikra žmonių psichine bei socialine neišvengiamybe, tai sovietinio socializmo rėmuose utilitarizmas prasikiša kaip visą sistemą kompromituojanti nuodėmė, ir literatai, ima šaukti: „Dangus griūva!“ Teoriškai ten jis ir negali klestėti: juk nuo pat lopšio žmogus yra „svarinamas“, mokomas tarnauti valstybei ir liaudžiai. Valstybė rūpinasi visais, o neklaidingoji partija visiems nurodo pačius sėkmingiausius dorą gyvenimo būdus. Ko daugiau reikia. Tam tikslui panaudojama spauda, literatūra, kinas, menas, visokia elektroninė informacija. Žodžiu, nuo kasdienio dorovinio svorio sovietijos kalvėje ir akmuo turėtų pavirsti gardžiu blynu, vilkas avinu, velnias angelu.

Deja, žmogus nėra nei akmuo, nei vilkas, nei velnias. Nežūrint moralinio spaudimo, eilinis mirtingasis per amžius išlieka savo instinktyvių „silpnųjų“ sėbras, labiau linkstantis į dumbliną žemiškumą, negu į sparnuotą altuizmą.

Kad taip yra, įsitikiname skaitydami įdomią rašytojo Romualdo Lankausko prozą. R. Lankauskas (g. 1932 m. Klaipėdoje) jau ne kartą yra smagiai aprašęs dabartinės Lietuvos gyvenimą savo novelėse, o ypač apysakoje „Džiazo vežimas“. Jo taiklus, lakoniškas, lengvai skaitomas stilius, padruskintas ironija ir kandžiais pavaziavimais („Iš jo bus daktaras kaip iš užpakalio triūba“) žavi kiekvieną skaitytoją. Ir naujai parašytame romane „Netikėtų išsipildymų valanda“ jis vėl be pasigailėjimo talžo sukčiavimą, gobšumą, melą, abejingumą, karjerizmą, sugyvuojimą, girtuoklįvimą, gamtos naikinimą. Taip rašyti, kaip rašo Lankauskas, reikia turėti pilietinės drąsos. Kritikuodamas Lietuvos

negeroves, Lankauskas norom nenorom literatūrinės tiesos pirštu duria ir į pačią sistemą, dėl kurios sukurtų sąlygų žmogus, įsigėdęs naudos ar malonumų, yra tiesiog verčiamas grobstyti valstybinį turta.

Romane pasakojimas vyksta pirmuoju asmeniu, realistiškai, pasivaduojant vidiniu monologu, sapnais ir trumpomis vizijomis. Pasakojantis herojus — studentas Darius Minelga — yra jautrus, labai pastabus jaunuolis, savo psichika nepritampas prie dvasiškai skurdžios aplinkos. Veržlus idealizmas Darių veda į visokius konfliktus su gyvenimu. Jam daug kas kliūva: sukčiavimų pralobė, tarpusavy nuolat besiriejia tėvai: priekabinga senelė; neištikima mylima draugė Milda; namuose lepinamas pūdelis Kikas... Autobuse ar traukinyje Darius visuomet susiduria su nevalyva, agresyvia publika. Žiūrėdamas į eilinius kavinės lankytojus, jis samprotuoja: „Prie kolonos įprastinėje savo vietoje užkandžiauja Bilbokienė, įžymioji liežuvininkė, ant kurios liežuvio galo, kaip sako, lengvai gali visas miestas sutilpti. (...) Daug čia visokių reikalų sprendžiama, nes svarbiausia nebūti kvailiam ir gerai gyventi. Tai šventas daugelio tūkais aptekusių čiabuvių tikslas, glemžiant kuo daugiau visokių materialinių vertybių, jų paprasta filosofija ir gyvenimo prasmė. Tėvyne? Tauta? Ateitis. Kultura? Prašom nekvaršinti tokius klausimais galvos“.

Išskyrus ištikimą mokslo draugą Augių, rimtai bestudijuojantį mediciną, kiti Dariaus artimieji yra fantastai ir keistuoliai. Būtent: ligotas, hipertenzijos kankinamas, kadaise buvęs linksmas muzikantas Balandis; vienuomenės nepripažintas abstraktus meno tapytojas Narvydas; senelis Minelga — kūrbingas medžio drožėjas, senojo kaimo ir gamtos mylėtojas. Šitie žmonės, visiškai atitokę nuo standartinės gyvenimo srovės, priklauso tauriajai žmonijos pusei. Aiman, ji yra nedidelė ir jau nykstanti. Jos būklė simboliškai išreiškiama užrašė, kurį Darius pirmą kartą pamato ant lifto sienelės: „Žmonės mirkit!!! Pasaulis — dykuma.“

Jame nėra ką veikti.“

Balandis savo pasaulėžiūrą nusako šitaip: „Reikia ką nors mylėti — moterį, tėvynę, savo darbą, arba grožį, nes be meilės gyvenimas tiek tvertas, kiek tuščių riešutų saują“. Dėl nepagydomos ligos Balandžio dienos suskaitytos. Tuo tarpu tapytojas Narvydas galuojasi su kūrybos mirtimi: „Žmonėms nusispiant į mano kūrybą, Jiems reikia televizorių, šaldytuvų, automobilių, bet ne meno“, sako jis Dariui. „Jeigu iki gyvenimo pabaigos niekam mano kūrybos neprireiks, ją sunaikinsiu“.

Kažkoks kerštingas tipas, norėdamas atsiskaityti, parke užpuola Darių. Vaikinas besigindamas užpuolėją gerokai primušo ir vėliau, senelė užsiminus apie įvykusią žmogžudystę parke, galvoja aną nužudęs. Abejonių kankinamas, Darius bėga iš miesto.

nelyginant tapytojas Gauguin'as, nuo slogios, dvasią niveliuojančios aplinkos. Suprantama, tolimų salų laisvė jam yra nepasiekiamą (tam reikėtų keliolikos prašymų ir keliasdešimties valdžios antspaudo). Darius tik nusidargina provincijon, pas savo senelį, gyvenantį senoje kaimo troboje ir visai nenorintį naujos kolūkio gyvenvietės patogumų. Gamtos grožis ir senelio dvasinė bei fizinė globa sustiprina Darių. Beklaidžiodamas laukuose, kartą susitinka su degine geriančiais melioratoriais. Jų prikalbintas prie laužo, braukdamas gitaros stygas, užtraukia liūdną, susimastymą sukeliančią dainą:

Dangus toks beribis,
dega žvaigždės aukštai,
einu aš per Lietuvą,
mano žaliąją Lietuvą,
ieškau žmogaus,
kuris pasakytų,
ką turiu aš daryti.

Marija Ambrozaitienė

Užburta miškas (ofortas)

Ir t.t.
Nežinia dėl įvykio parke verčia jį grįžti į miestą. Kelionės metu įvyksta neįtikėtina Dariaus išbandymo valanda. Šalikalėje dega namas. Autobusas sustoja. Keleiviai bėga gesinti. Name, pasirodo, liko mažas vaikas. Darius pamišėliškai metasi į ugnį ir iš palovio ištraukia vaikutį, išneša į lauką, skaudžiai apdegindamas savo veidą ir rankas. Jis lieka sužalotas visam gyvenimui. Tvarščius nuėmus, pasirodo naujas veidas. Bet koks! — paženklintas užgijusia žaizda.

Zygdarbis Dariaus charakterio nepakeičia, tik dar labiau sustvirtina jo jautrią humanistinę laikyseną. Štai ką jis siūlo žurnalistui, atėjusiam į ligoninę gauti žinių apie įvykdytą heroizmą: „Jeigu būtinai norit rašyti, tada parašykite štai ką: ligoniai neturėtų gulėti koridoriuje, laikas pastatyti naują ligoninę, pagerinti maistą“. Dar siūlo kitą temą — rašyti apie „grubumą, chamizmą, storžieviskumą ir apskritai kultūros stoką mūsų gyvenime, įvairiose jo srityse“.

Stebina mus ne tiek nuožmūs priekaištai gyvenimui, kiek pats faktas, kad jie iškyla krašte, kur per 30 metų komunistai primygtinai formavo žmonių moralę, girdamiesi visokiais laimėjimais šioje srityje. O iš tikrųjų rezultatai lygūs nuliui. Kai pasakys: tai labai trumpas laikotarpis. Gal ir trumpas. Gal dar reikės 30-ties varganų metų. Kantarybė yra didžiausia dorybė. Bet tik tol, kol žmogus kantriai leis vedžiojamas už nosies.

Kai kur R. Lankausko antpuoliai prieš žmonių utilitarizmą atsiduoda jaunuoliška bravūra bei moralizavimu. Tokiais atvejais nukentčia meniškumas, prasikiša šališka publicistika — noras įgelti, ką nors pasmerkti, pamokyti, nesistengiant gilintis į tikrąsias negerovių priežastis, ar į neigiamų veikėjų psichologines gelmes. Bet tie atvejai reti. Aplamai R. Lankausko plunksna vaizdžiai, meniškai nubrėžia gyvą dabartinės Lietuvos gyvenimo panoramą. Taip ir junti apyptakos pulsą.

Itin džiugina — tiek literatūrine, tiek tautine bei žmogiškąja prasme — R. Lankausko herojaus polinkis vesti drąsų dialogą su savimi, kartais klausiti esminių etikos klausimų: „Kur einame? Kur einu aš“. Ir tuoj žmogiškai prisipažinti: „Niekas

Lietuvių liaudies menas — kaukės

Medardas Bavarskas

GUNDYMAI

Savo kelionės pradžioje aš tris kartus, nors ir svetimomis lūpomis, tavęs išsižadėjau, kaip Kristus gundomas tyruose tris kartus nepuolė kniubščias prieš tave, Ir nejauku tau vaikščioti tik ką pražydušiom alėjom Ir nejauku gyventi tau mano kelionę baigiančiam laive.

Ir kartais gaila man tavęs jau pasirinkusio puikybę... Kurgi puikybė atmeto, bet nepajėgiamčio manęs palikti. Tik tu, kaip kirminas, šliauži alėjomis, vos tik pražydušiom, Drėbėdamas, kad nesuprastume, kaip silpnas tu esi.

Štai aš, mirtingas, turiu daugiau už tave puikybės. Atstumtas kartą, aš niekad nebandau atgal sugrįžti. Tu negali nei susargdinti manęs, nei tu gali pogydyti, Nei tu gali aukštyn pakilti, nei tu gali žemiau nukristi.

O kartų dešimtį daugiau nei tu esu atstumtas aš ir išsižadėtas, Nesiraitau, kaip tu, kaip kirminas žeme, Nors ir sunku, nepaprastai sunku nebūti mylimam ir nieko nemylėti

Ir nežinot kame prasmė ir išeitis kame. Ar išsižudi velnio? Kas jis? Ir kur jisai gyvena? Ir jo darbu? Kokį darbą? Aš jųjų nežinau. Ir jo puikybės? Kokios puikybės? Aš tegirdžiu tik jo vaidinamą verkšlėnimą.

Tik silpnavalį parpuolusį matau.

Bet jis gyvena su manim, nors aš jam nė mažiausios pagarbos nerodau.

Dėl jo baimumo aš jo nebijau. Galingas jis, girdu, bet kartais man atrodo, Kad tiktai žmonės, prie to ką turi, pridėjo jam daugiau.

Bet jis nepaiso to ir nuolatos su manimi gyvena. Atstoki nuo manęs, šėtone! Tu nesulauksi mano amžinos mirties!

Bet štai vėlyvas svečias į duris klabena Ir neatstojantis jau deda ranką ant peties.

man šito nepasakys“. Atseit, vienių pagalbos. Pagrindė pats indinių problemų sprendimams vidus suranda savitą terapijos žmogus nieško partinių išminčių pagalbos. Pagrindė pats indinių problemų sprendimams vidus suranda savitą terapijos būdą. Savitą prisikėlimą.

Kortų pasaulis

PETRAS MELNIKAS

Didysis Tetsėjas užsirašo ne mūsų laimėjimus ir pralaimėjimus, bet KAIP buvo lošta.

G. Rice

Vengrai fronto neišlaikė. Fabrike neramu.

Fabrike direktorius, malonus provincijos inteligentas, pasiūkė Povilą į savo kabinetą, staiga stato jam pasakiškus reikalavimus. Povilas pyksta.

— Niekad nebūčiau rinkęs Jūsų bendrovės, jei tai žinočiau, — jis nedrąsiai išreiškia savo nepasitenkinimą.

Direktoriaus veidas nei kiek nepasikeičia. Jis pasitaiso akinius ir tuo pačiu tonu tęsia.

— Tamsta esat gero elgesio ir mes to nepamiršime. Vis dėlto, būtų laikas, kad Tamsta neignoruotumėte tai, jog dirbate pas mus ne laisva valia.

Povilas nežino ką atsakyti.

Ne laisva valia! Šimtus sunkiausių uždavinių ir problemų išsprendžiau bendrovei! Ir visa tai ne laisva valia? — galvoja Povilas. Atrodo šis iš paviršiaus malonus ir mandagus senukas žino mano „paslaptį“. Bet nuo kada? Ar tik ne nuo pirmos dienos, prieš metus, kai čia įstojau dirbti?

Sučiurškia telefonas. Direktorius ištiesia ranką ir klausosi ragelio traukėjimo. Jis karts nuo karto dirsteli tai į Povilą, tai į krūvą popierių ant milžiniško stalo.

Ne laisva valia! — vis dar kankinasi įžeis-

tas Povilas. Jei šitai tiesa, tai jis direktoriui yra nulis. Ne asmuo. Lygiai toks pats, kaip prieš metus, kai dar ieškojo darbo. Išbadėjęs ir išvargęs, Povilas baldėsi po kelis miestus ir į ne vieną bendrovę jis nuolankiai kreipėsi, kad jį priimtų... Kad tik jį priimtų! Jis tampė savo sunkų lagaminą iš traukinio ir traukinio, iš stoties į stotį...

O traukiniai raitėsi slėniais, kalnais ir lygumom — juodos gyvatės su šniokščiančio slibino galva... Slėniuose dundėjimas nešė miesto triukšmą į ramų peizažą... kai kur šuvalodavo — matėsi jo drebantys kūnas — ar laukuose pakėlęs galvą ūkininkas palydėdavo akimis triukšmingą mechanizmą...

Povilas stebėjo pro vagono langą tankią Jugoslavijos girią... Lekiančios pilkos uolos į jį rūščiai žiūrėjo...

— Pasakiškas kraštas, — jis užkalbino raudonų žandų keleivį, spoksantį pro langą.

— Pasakiškas... — atsakė tas su negirdėtu tarimu.

— Jugoslavav?

— Ne.

— Vengras?

— Ne.

— Italas?

— Ne.

— Belgas, olandas, damas? Anglas? —

ir Povilas sustoja, išsigandęs savo balso.

Juk girios čia knibda anglų parašutininiais!

— U-ū-ū-ū-ū... švilpė metalinis traukinys, o kalnai tuo pačiu jam atsakė.

Neprašė nei pusvalandžio, kai Povilas buvo areštuotas. Kodėl? Naujas patvarkymas: leidimai naudotis geležinkelio. Be to, traukiniuose per daug parašutininų. Jo tarimas angliškas...

O kur dingio raudonų žandų bendrakeleivis? Povilas daugiau jo ir nematė.

Išlaipintas stotelėje, apklausinėtas vietos girininko ir įleistas į miniatūrinį kalėjimą su aštriu plieninių durų „dang-bang“ ir raktų „čer-rekšt“ Povilas susimastė... Jam atrodė, kad štai, visai netikėtai, jam kažkas pakio blogą kortą...

Kalėjimo lubų skliautas ankštas. Apie dešimt tamsių figūrų sėdi ar stoviniuoją ant pakreikto šieno... Tamsoka...

— Iš kur?

— Kodėl?

— Kaip ilgai?

Tai balsai, kurie ataidi lubų skliautuose. Niūru... Pro durų langelį kažkas pradėjo romantišką pašnekėsį su moterų kambario išbalusiais veidais. Matyti jauni ir seni veidai, nešukuoti plaukai, nešvarios rankos...

Naktis gan ilga. Sunku užmigti, nes šienas dulka ir traška po judančiais kūnais. Kitą rytą jis jau kitur — mažesnėj patalpojį vieną. Pasilypėjęs prie langų, jis stebėjo sraunią upę, aukštus kalnus ir taikingą panoramą. Po pietų jis susilaukė ir draugo. Cigonas! Tikras kavalierius! Apsirengęs, kaip vėstuvėms, kvepia žibutėm, apskurus ir iškalbus. Pasakojo anekdotus ir galo nesimatė. Tačiau nepakentė linksmų balsų iš „anapus“ pasaulio. Prisipažino Povilui, jog kartą verkęs, klausydamas šokių ritmo pro kalėjimo langą...

Atėjo ir sekmadienis. Pusryčiai neblogi. Iš r-ki atplaukia bažnyčių varpų gaudimas... Skauda po širdim, lyg vabalai ten ropinėtų... Ir žigonui nekaip. Už šiukšlių pavalmą kalėjimo kieme Povilas atlyginamas kepalu...

— Be abejonės, ponas burmistre, — pertraukia jo minčių siūlą direktorius, stebėdamas ragelį Povilui nematomą veidą, — rytoj sąrašai bus paruošti, išskyrus šeštą bloką... Kaip tai? Užteks keturių... Tik septyntą, aštuntą, devintą ir dešimtą? Taip, taip ponas

burmistre... pasitengsime, belieka tik...

O kitą rytą jį tardė. Pavardė, vardas, kur važevo? Darbo? Darbo čia visiems užtenka! Nuvežė į Darbo įstaigą. Prašau pasirinkti: trisdešimt bendrovių! Jis rinkosi. Ir pasirinko. Bet laisva valia! Iš kortų kaladės užmerktom akim, bet... metas jau čia dirba! Ir direktorius neturi teisės jam prikišti, kad jis įšoko į jo bendrovę pro kalėjimo duris...! Juk jis galėjo į kitą bendrovę pasirinkti. Kita bendrovė — kita korta — ir viskas jo gyvenime būtų kitaip! Jis negalėjo tik... nesirinkti.

Direktorius kabina telefoną ragelį. Jis pasiūlo Povilui cigarete. Povilas paima drebančią ranką ir užsiurkio. Dabar bus! galvoja. — Pagal burmistro pasiūlymą, — pradedą direktorius, o Povilas spaudžia kėdės atramą drėgnu delnu, — šeštas blokas šį kartą dar pasilieka iki naujo parėdymo. Tamsta pasifiekat pas mus.

Povilui trūksta žodžių. Jis nevykusiai apleidžia direktoriaus kabinetą. Kieme jį kurtina susisiekimo triukšmas, fabriko dujų tirstas kvapas drąsko jo akis. Strenos švilpia pietų metą. Kažkoks sunkus švino gabalas jo viduj iš lėto slenka vis žemyn ir žemyn...

Kortų kaladė vėl naujai sumaišyta, galvoja Povilas. Kitam žaidimui. Visi žaidžia, nes privalo žaisti. Gyvenimas yra savotiškas žaidimas. Direktorius, burmistras ir kažkas virš jo ir jis. Povilas—silpnas lošejas papuolė į žaidimą. Cigonas, raudonskrustis keleivis ir girininkas yra taigpi lošejai. Žaidimo kryžkelėse jų kortos yra silpnos ir nedaug ką reiškia. Bet jos yra reikalingos. Be jų nebūtų jokio žaidimo, jokios įtampos.

Septintas, aštuntas, devintas ir dešimtas blokas rytoj išvažiuoja, nes vengrai neišlaikė fronto... Šeštas pasilieka. Ir Povilas su jais!

Jo blokas turi laimingą numerį! Šeštas numeris šį kartą yra laimingas. Bet ar ilgam? Juk nauji blokai bus įkurti, nauji žmonės juos užpildys ir žaidimas, pradžioje be įtampos, baigsis kaip šiandien — laimėtojais ir pralaimėjusiais.

Povilas turi žaisti! Jam kitos išeities ir nebėra, nors pats žaidimas ir nebūtų vertas net skatiko. Jis turi atrasti kitą laimingą numerį! Būtinai! Bet kaip?

Ar laiko atžvilgiu laimingi numeriai neturi savo pasikartojimo principų? Povilas šį vakarą stebės kortas lošančius draugus! Jis studijuos numerių kombinacijas, skaičius ir braižys galimybių kreives ir, galų gale, atras laimingą numerį!

Po to, jis pareikalaua perkelti jį į kitą bloką. Į kitą bloką — su laimingu numeriu! Nieks nežinos kodėl. Nieks nežinos, kad ir Povilas pradėjo žaisti.

Ar apsimoka žaisti? Štai jau antra diena, kai Povilas matematikoj ieško laimės. Galimybių kreivės jam susikerta taške 2.063. Jis paprašo perkelti jį į antrą bloką.

Praeina kelios savaitės. Frontas neišlaiko. Pirmas, antras, trečias ir ketvirtas blokas gauti įsakymą pajudėti į Vengrijos pusę. Nustebėję ir nusivylę Povilas paklusniai juos seka. Kelionėje jis perskaičiuoja viską iš naujo ir atranda... klaidą! Laimingas numeris yra 6.475! Bet jau per vėlu. Tik kiek vėliau jį pasiekia žinia, kad likusieji bokai, fabrikas, kur jis dirbo, ir miesto dalis laike bombardavimo smarkiai nukentė. Ar lošimas ir klaida jam apsimokėjo? Povilas to nežino. Gal ir gerai, kad jis nežino.

Lietuviai universitetui įsteigė botanikos sodą

Profesorius Jonas Kuprionis arti 20 metų dėstė miškininkystės mokslus Louisianos Technologijos universitete. Jo sritis yra sumedėjusių augalų genetika, propagavimas ir auginimas. Turėdamas platų teorinį ir praktinį patyrimą jau iš Lietuvos, kur 10 metų sėkmingai dirbo miškų tarnyboje ir 5 metus dėstė Ž. U. akademijoje, vėliau Vlniaus universitete, žinias papildė dirbdamas Vokietijos miškų ūkyje ir pagaliau išedamas papildomas studijas JAV, Michigano universitete. Tad ir darbas Louisianos Tech. universitete jam gerai sekėsi. Tą liudija ir faktas, kad JAV Agrikultūros kolegijų profesorių sąjaujai suteikė „iškilias profesoriaus“ vardą. Taip pat pagal jo būdo savybes jam sekėsi labai artimai susigvyventi su jaunimu — studentais ir turėti gausiai draugų profesūros tarpe.

Šalia dėstymo universitete jis vykdė eilę miškų tyrimo darbų, daugiausia genetikos, medžių veislių pagerinimo ir aklimatizacijos srityse. Šiam darbui savo žinioje turėjo specialią laboratoriją, šiltnamį, medelėną, kur išaugindavo įvairių vietinių ir užsieninių veislių medelius. Juos panaudodavo ir universiteto rajono apsinimams. Eilę metų jis buvo skiriamas vadovauti universiteto rajono pagerinimo komitetui, kurį sudarė įvairių fakultetų profesūra. Taip bedirbant, iš universiteto vadovybės jis gavo plotą žemės, kur užvedė miškų tyrimo plantaciją. Vėliau jis paprašė duoti jam didesnę plotą įrengti arboretumą, arba botanikos sodą. Gavęs daugiau kaip 50 akrų plotą, jį išplanavo, pagal dirvos sudėtį ir paviršiaus reljefą nustatė kur, kokie ir kurių kraštų medžiai bei krūmai tinka pietiniame JAV klimate auginti ir ėmėsi sodinimo. Iš visos Amerikos valstybių ir daugelio privačių pramoninių medėlynų išrašė visokius veislių vietinių ir užsieninių medžių bei krūmų, taip pats išaugino iš sėklų ir kitų intensyviai dirbdamas, per kelias metų apsinavo visą plotą. Čia buvo medeliai vietinio rajono, taip pat galintieji augti Louisianos klimate kitų JAV rajonų ir daugelis užsieninių iš visų kontinentų — Europos, Azijos, Australijos, Pietų Amerikos, Afrikos.

Mums, lietuviams, itin įdomu, kad Louisianos Tech. arboretume auga ir pušaitės iš Lietuvos. Tai vienintelės viešios Amerikoje. J. Kuprionui, nors su gerokais sunkumais, pavyko gauti iš Lietuvos Miškų tyrimo instituto pušies ir eglės sėklų. Lietuviškos eglaitės neišsilaikė (aplamai Louisianos klimate eglė neauga), bet pušaitės, paaugintos medelyne ir persodintos į arboretumą, auga palyginti blogai. Prie jų padėta atitinkama iškaba.

Šiame arboretume yra ir daugiau unikumų. JAV yra paprotytas, kad kiekviena valstija turi pasirinkti oficialų savo medį. Tzv. Illinoisas medis — ažuolas stambiasėklis (labai didelės g-

lės), Kalifornijos — sekvoja ir t. I. Kuprionis šiame arboretume, palei ežerėlį, išvedė specialią alėją, kurią pavadino „All States Tree Avenue“ (visų valstijų medžių alėja), paprašė visų valstijų atsiųsti savo medelį ir palei šią alėją juos susodino. Tokia visų JAV valstijų medžių alėja bene vienintelė šiame krašte.

Pačiame šio arboretumo centre yra sudarytas garbės medžių ratas, kur įvairūs žymūs asmenys pasodina savo medį — kurios nors veisies ažuolas (JAV auga apie 40 skirtingų veislių ažuolų). Taip pvz., šio universiteto prezidentas savo rankomis pasodino

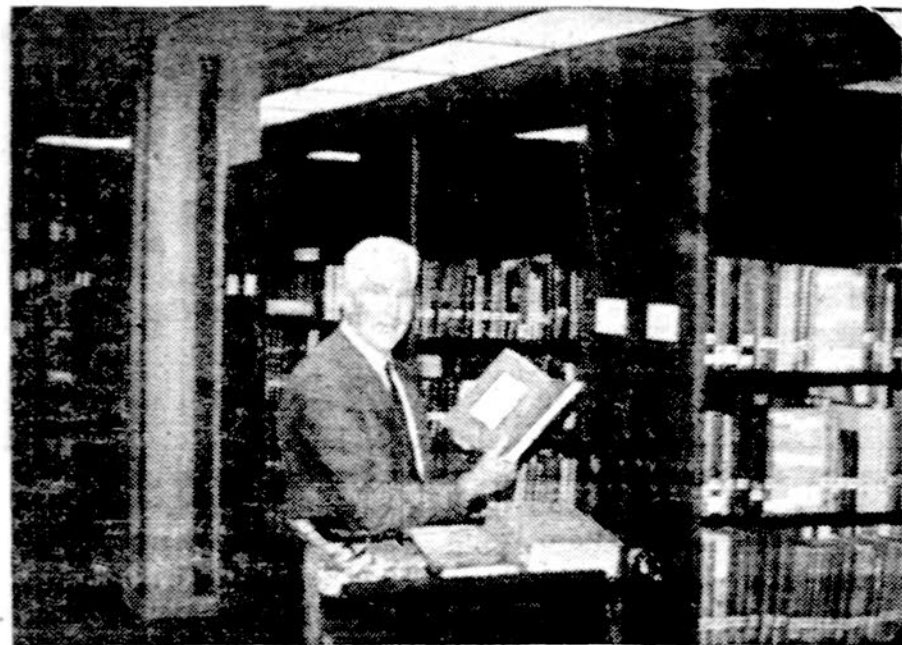
Lietuvos pušaitė Louisianos universiteto arboretume ir jos sodintojas prof. J. Kuprionis.

ažuola, viceprezidentas, Louisianos vyriausias miškininkas ir t. t. Šio rato centre J. Kuprionis pasodino simbolinį Louisianos valstijos oficialaus žiedo medį — magnoliją. Šis medis turi įstabaus grožio žiedus. Atsitiko taip, kad kai buvo oficialios šio arboretumo atidarymo iškilmės, universiteto vadovybė šio botanikos sodą steigėjui padarė staigmena: tą medį pavadino — „Profesorius J. Kuprionis“.

Kai arboretume medeliai buvo sodinami, jie buvo maži — kiti tik po kelis lapelius teturėjo. Palankiose Louisianos klimato sąlygose per 10 metų jie gerokai paaugo, kiti pasiekė apie 20 pėdų aukščio. Jų tarpe yra labai daug tokių, kurie įvairiais metų laikotarpiais apsipila įvairiaspalviais žiedais, ypač krūminiai medeliai. Jie planingai išskirstyti po visą plotą. Susidaro gražus, patrauklus parkas, kuris dabar gausiai lankomas, ypač moksleivių ekskursijų.

Ši pavasarį vienas lankytojų, kuris yra anksčiau baigęs šį universitetą ir dabar turi sėkmingą verslą medžio pramonėje, susižavėjęs arboretumo vaizdu, įteikė universiteto prezidentui 3,000 dol. čekį. Sutarė, jog ši suma būtų panaudota universitetui tokių formų, kad būtų pagerbtas šio arboretumo įkūrėjas. Nusistatyta universiteto didžioji bibliotekoj Louisianos Tech. arboretumui steigėju J. Kuprionio vardu įrengti specialų skyrių, kuriame būtų kaupiama tiek vietinė, tiek užsieninė gamtos grožio literatūra, apimanti arboretumus, botanikos sodus, parkus, landscaping bei įvairių dekoratyvinių medžių propagavimą bei auginimą. Konkurso keliu buvo paruošta ir priimta atitinkama etiketė, vaizduojanti knygas tarp žiedų ir lapų, o apačioje įrašas: „J. Kuprionis, arboretum kolekcija“. Ši etiketė yra įklijuojama pradžioje kiekvienos šio skyriaus įgyjamos knygos.

Universitetas iš savo pusės paskyrė kitą tokią pat sumą, sudarydamas fondą specialiai šios

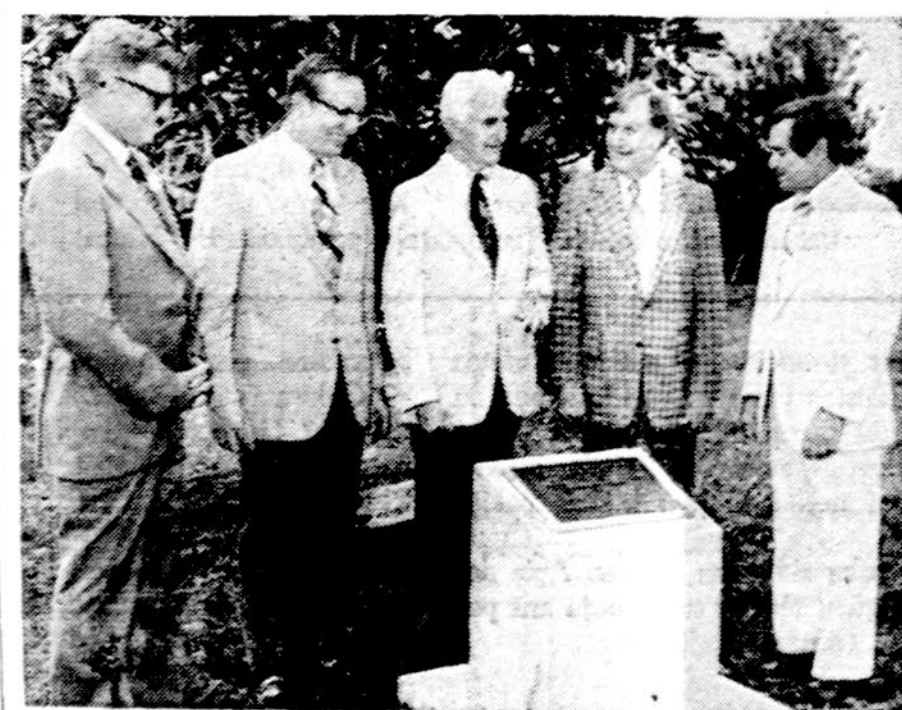

Gamtos grožinės literatūros skyrius „J. Kuprionis Arboretum Collection“ vardu Louisianos universiteto bibliotekoje. Į kiekvieną knygą įdedama jo vardu etiketė.

srities literatūrai pirkti. Numatoma sudaryti platų šios srities skyrių ir išplėsti šiame universitete šios srities dėstymą. Visa tai tiesiogiai jungiasi su mūsų tautiečio įsteigtu arboretumu.

Antras dalykas — universiteto vadovybė paruošė bronzinę lentą ir ją įmūrėjo į cementinį stovą, kurį pastatė prie ano anksčiau minėto J. Kuprioniu dedikuoto centrinio medžio. Lentoje įrašas: „Magnolia grandiflora. Pirmas medis Louisianos Tech. arboretume. Pasodintas Jono Kuprionio, Louisianos Tech. universiteto silvikulūros profesorius, 1966 metų lapkričio mėn. Fundatorius Joe B. Walsh“ (asmuį įteikęs aukščiau minėta suma).

I bibliotekos skyriaus ir memorialinės lentos atidarymą š. m. gegužės 1 d. buvo pakviestas ir arboretumo steigėjas J. Kuprionis. Universiteto prezidentas Dr. J. F. Taylor savo kvietime į iškilmes J. Kuprioniu tarp kitko rašė: „Mes giliai vertiname Jūsų darbus universitetui, už ką norime Jums išreikšti viešą padėką. Siunčiu Jums specialų kvietimą į mano ruošiamus Jūsų garbei pietus 1975 m. gegužės 1 d. Arbo-

Bronzinės lentos, dedikuotos Louisianos universiteto arboretumo steigėjui J. Kuprioniu atidarymas. Iš kairės: sponseris J. Walsh, viceprez. prof. V. Orr, prof. J. Kuprionis, miškų dept. dir. prof. L. Blackwell, agrikul. ir miškų fakulteto dekanas prof. H. Barker.

retumas yra labai didelė vertybė Louisianos Tech. universitetui. Mes visada prisimename Jūsų didelį darbą ir viziją, įkuriant arboretumą“.

Nuvykęs į Rustoną, kur yra Louisianos Tech. universitetas ir arboretumas, prof. Kuprionis susilaukė iš universiteto vadovybės, profesūros ir gausiai sutikto užsieninė gamtos grožio literatūra, apimanti arboretumus, botanikos sodus, parkus, landscaping bei įvairių dekoratyvinių medžių propagavimą bei auginimą. Konkurso keliu buvo paruošta ir priimta atitinkama etiketė, vaizduojanti knygas tarp žiedų ir lapų, o apačioje įrašas: „J. Kuprionis, arboretum kolekcija“. Ši etiketė yra įklijuojama pradžioje kiekvienos šio skyriaus įgyjamos knygos.

Universitetas iš savo pusės paskyrė kitą tokią pat sumą, sudarydamas fondą specialiai šios

galėtų dalyvauti iškilmėse, o po to jis arboretume rajone suruošė pikniką, vaišindamas visus gausius dalyvius nemokamai universiteto ūkiu produktais.

Po šių visų iškilmių J. Kuprionio draugai dar ištisą savaitę save darė priėmimus ir grupinius išvažiavimus į gamtą piknikauti.

Turint galvoje, kad universiteto bibliotekos knygos su dedikacijomis J. Kuprionio vardu yra pastovus ir ilgalaikis dalykas, o arboretumo medžiai, kaip ažuolai, uosiai, riešutmedžiai bei įvairūs spygliuočiai auga ir gyvena šimtus metų, o Kalifornijos sekvojos medžiai, kuriuos J. Kuprionis ten pasodino, savo amžių skaito tūkstančiais metų, tuo būdu susidarė gyvas gamtos paminklas, kurio iniciatorius ir steigėju vardas įrašytas bronzinėje lentoje prie jo pasodinto pirmojo medžio arboretumo centre.

Rustono klebonas bažnyčioje paskelbė, kad yra atvykęs prof. J. Kuprionis, kuris universitetui yra įsteigęs arboretumą. Tas arboretumas numatomas plėsti. Sudaryta sąmata 100,000 dol. sumai keliams asfaltuoti, pastatams ir plotui padidinti. Lietu-

voje prof. Kuprionis savo palinkimą steigti parkus vykdė, sutvarkydamas Dr. J. Basanavičiaus parką Panemunėje, prie Kauno.

Lankantis Rustone, Louisianos, teko gerėtis prof. Kuprionio didžiai vertingais darbais šioje srityje ir džiaugtis jo paties turėtu prie savų namų lyg miniatiūrinio botanikos sodu su daugybe nuostabios augmenijos.

PROTESTANTAI PAKVIETĖ KATALIKŲ PROFESORĖ

Garrett evangelikų teologijos mokykla Evanstone pasikvietė katalikę mokslininkę Rosemary Reuther dėstyti pritaikomąją teologiją. Prof. Reuther buvo žurnalų redaktorių paskelbta kaip viena iš įvyčiausių religinių mastytojų pasaulyje. Iki šiol ji dėstė Howardo universitete, Washingtono, D. C.

Romano sunkumai ir linkėjimai jam

PETRAS MELNIKAS

Jei apsakymas, ar novelė, kurios yra naujesnės prozos formos, turi savo problemų, tai romanas — kiek senesnė forma ir jau kiek nusistovėjusi — vien dėl savo „svorio“ yra dešimteriopai nepavaldesnis už mažąją grožinę prozą.

Toks būtų jau vien „matematiškas“ romano sunkumas. Ir kas fiziškai pritingi rašyti, romano gal jau vien dėl to neparašys, nors ir apščiiai turėtų gerų norų teoretinį bagažą ir gerų idėjų. Mat, trumpesnį apsakymą, ar novelę galima keliskart pergaltoti ir perrašyti per kelias savaites, gal net kelis kartus, bet romano perrašymai yra kiek ilgesni, ir jų reikia kelių. Pergaltoti gal galima greitai, bet perrašymai, neturint mašinistės, ypač išsivijoj, suėda labai daug brangaus laiko. Ir tai, tur būt, abaido ne vieną nuo romanų.

Bet, sakykime, berašant apsakymus, kartą gimsta mūsųose platesnė idėja, neišsitenkanti apsakyme. Nugalėjus „matematišką“ sunkumą, susiduriama su kitais, kurie, jei nėra nepaprasto noro, vidinio spaudimo metis į romaną, kartais labai sunkiai nugalimi. Atsitinka, kad rašantis užsikerta pusiauaklyje, sunkiai stumiasi į priekį ir galų gale nejudą nė iš vietos. Po ilgesnio laiko, išblukus vaizdams, rašymas vėl tęsiamas, ir vėl užsikertama. Kodėl? Rašantis kartais žino kodėl. Bet kartais pats nežino. Jis pradeda keisti romaną, keičia ašį, bet vėl pakeitimų atsaisko, arba ir viso romano. Jei jis jo nesuplešo, pagavęs reikalingą „toną“, romaną gal tęsia toliau.

Gal tokie elementarūs romano sunkumai visai nenusako paties romano, kas jis yra, jo atsiradimo tikslo, jo esmės, bet nusako bent šios literatūrinės formos fizinius sunkumus, kurie lydi mūsų romanistus. Ir tik po jų supratimo galime leistis į romano esmę.

Romanas, sakoma, yra gyvybė. Bet tai geriausias norais „padaryta“ gyvybė. O gyvybė yra jau labai komplikuoatas dalykas. Tai lyg mokslininko retortoje „sukurta“ didelė ląstelė, kuriai reikia ne tik oro, maisto, vandens. Jai reikia ir formos ir dvasios, ku-

rią kaip nors reikia įkvėpti po pirmųjų juodraščių, po antro ar trečiojo perrašymo. Ir čia čia gal prasideda sunkiausiaji dalis.

Gyvybės ir formos suplakimas pastebimas kartais kai kurių romanų pradžiose. Jose per kelis ar keliasdešimt puslapių, lyg „įkvėptas“, autorius sujungia visą savo romano kompleksiją ir tuose puslapiuose, atrodo, yra visa romano esmė ir gyvybė, kuri beveik alsuoja, jei romanai iš viso gali alsuoti. Bet ilgainiui pastebime, kad romanas tampa paprastesne proza. Ir kyla klausimas: kodėl? Po komplikuoatų atidarymo žodžių romanas ritasi kiek metodiškiau, atrodo, lyg yra nurimęs ir, iš tiesų, tai ir yra romano pradžia. (Nuo to momento iš ramumo idėja ritasi pakeliui į kažką). Gyvybinga pradžia parodo, kad autorius bent žino, kiek reikia gyvybės sumoje ir kiek jos bus sumoje. Bet visame romane tokios koncentracijos, visų gyvybinių stygų palietimo, autorius nenaudoja. Jis pradžioje tik duoda skaitytojui pavyzdį, parodo, kiek tos gyvybės romano „sumoje“ galėtų būti.

Iš kitų, ypač išsivijoj sunkiai nugalimų sunkumų, reikėtų paminėti tą, kad labai svarbu autoriui būti objektyviam. Romanistui yra geriau nemokytį, bet rodyti. Nesimti įrodinėti, ginti savo ištikinimus, nors jie būtų ir teisingiausi. Neginti savo pažiūrų, nesikabinti prie neigiamo herojaus, nekelti teigiamo. Ir tai yra labai sunku. Romanistas turi būti aukščiau pasaulėžiūrų ir partijų, nes kitaip jis pasidaro publicistu. Jis turi galvoti, kad net ir girtas latras, pargriuvęs balon, yra žmogus. Sukūcius, išnaudotojas ir turtuolis, kuriam tarnas gal atneša prie stalo pietus — visi yra žmonės. Aišku, čia reikia didelės savitvardos. Mat, vis norisi šaukti ir mokyti latrą blaivybės, turtuolių lygybės, kitos partijos žmogų savosios neklaidingumų. Bet tai nėra romanisto darbas, tam yra kitos formos, nors dažnai romanistai (iš pykčio) to nepaiso.

Jei romanistas yra stebėtojas, reiškia jis pats neveikia, o tik aprašo taip, kaip yra. Veikime jis praranda dalį energijos. Ikaršty rašydamas apie jį jaudinančias problemas, jis neapsaugo savo

žmogiškos ašies romane. Galima sakyti, net gyvenime jis saugosavo vidinį įkarštį romanui. Nešvaisto savo energijos, kuri net po gero išikalbėjimo su žmonėmis kažkodėl sumenkėja. Idealiai jis daugiau tyli, kaip kalba. Daugiau stebi, negu veikia, tau-pydamas savo neišsenkamus resursus romano gyvybei.

Maždaug tokį romano supratimą turi J. Braine („Writing a novel“, 1974). Jis sako būtų idealu, kad romanistas net nešnekėtų apie rašymą, stilių, rašytojus, nes rašymas nėra teorija, bet aktyvi eksploracija. Rašymas yra ieškojimas nuolatinės žanro evoliucijos. Ir tai taikoma visiems, kurie domisi šio žanro galimybmis. Bet, kadangi rašantysis yra visai pasivertęs literatūrai, jis randa, kad kiti (kritikai, skaitytojai) gal ne taip šneka apie ją, ir jis tuomet negali tylėti, nepasakęs ką nors apie šią jo mėgiamą sritį, kokiu būdu jis domisi žmogum ir žmogaus vieta gyvenime ir pasaulyje.

Sutruakiant, J. Braine praktiškai sako, kad nėra kalbos, jog romanistas yra žmogus, kuris rašo. Jis rašo ir rašo. Ir blogai, kai jis sustoja rašyti.

Jis rašo ne vien iš savo patyrimo, nes jo patyrimai yra labai riboti. Jie nebus riboti, jei jis įduinasi tuo, kas kitiems nutinka, tuo ką jis mato filme, televizijoje, skaito ar girdi šnekant. Tai jo totalinis patyrimas ir bagažas. Ir tokį bagažą, kaip šiandien, re-tas turėjo praityje.

Jis rašo, matydamas viską vaizdais. Jis mato savo charakterius kaip filme. Ir jei jis jų nemato rašydamas, kaip juos mautys skaitytojas?

Jo charakteriai šneka. Jei jie nenori šnekėti, jis juos suveda ir „supažindina“ ir liepia jiems prasižioti. Dialoge at-siveria veiksmas, nors dialogas neturėtų būti dirbtinis. Dialogas turėtų panašėti į šnekamąją kalbą gyvenime.

Proza, nors ir nėra poezija, turi būti ritminga.

Proza turi atsižvelgti į natūralų balsu skaitančio žmogaus oro įkvėpimą ir iškvėpimą.

„Nuogi“ daiktavardžiai ir veiksmavardžiai yra labai aktyvūs, ir gera juos vartoti, jie geriausi. Neverta vartoti daug būdvardžių, neverta juos visur kaitioti, jei jie nėra reikalingi.

Jei nerašomas tiesioginis (Straight) kasdienos romanas, reikia intrigos. Intriga, jis sako, atrodo fantazija ir neįtikima. Bet, kas įdomiausia, jis sako, int-

(Nukelta į 5 pusl.)

Philomena sako:

- KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NESIRUOŠIA ŠVIESESNIAM IR TINKAMESNIAM GYVENIMUI.

CHICAGO SAVINGS MOKA ANT PAGRASŲ KNYGUCIŲ 6.25%
 \$1,000 įdėtas vienam mėnams duos 6.5%
 \$1,000 įdėti 4 metams duos 7.5%
 \$1,000 įdėti 6 metams duos 7.75%

Nuosimčiai priskaitomi kas dieną, išmokami kas trys mėnesiai. Kiekvienas taupytojas yra apdraustas iki \$40,000 per Federalinės Valdžios Apdraudą F. S. L. I. C.

CHICAGO ★★★

savings - and loan - association

6245 south western avenue 476-7575

Kultūrinė kronika

PROF. DR. ALFREDA SEN- NAS — LITUANISTIKOS IN- STITUTO GARBĖS NARYS

Lituanistikos instituto tary-
ba įvertindama prof. dr. Alfre-
do Senos Pennsylvanijos uni-
versiteto profesoriaus — eme-
rito ir buv. Lietuvos universite-
to profesoriaus ypatingus nuop-
elnus lietuvių kalboje mokslui
ir Lituanistikos institutui,
1975 metų gegužės 12 dieną iš-

rinko jį Instituto garbės nariu.
Gavęs tą žinią, profesorius
Senas atsiuntė L. I. pirminin-
kui dr. J. Gimbutai tokį laiška:
Gavęs pranešimą, kad Litua-
nistikos institutas išrinko mane
Instituto garbės nariu, noriu
Taisčiau ir Institutui tarybos na-
riams išreikšti gilia padėką.
Kartu pažadu ir toliau veikti
lituvių naudai.

Praeičius draugiškas lietuvių
atsiliepimas į mano darbą ir
veikimą padarino mane kaskart
iš naujo tą veikimą toliau tęsti.
Jūsų gegužės mėnesio 12 dienos
nutarimas paveikė mane taip,
kad niekada nenustosiu mylėti
lituvių kalbą ir pačius lietuvius.
Ir ateityje pasiliksiu Jūsų nuo-
širdžiu draugu. Esu Ponui Die-
vui dėkingas, kad man lemta
buvo su lietuviiais susipažinti.

Ačiū už Jūsų palankumą.
Su tikra pagarba

Alfreda Senn

LIETUVIŲ FOTO ARCHYVO KONKURAS

Lietuvių foto archyvas skelbia
metinę lietuvių fotografų parodą
— konkursą. Paroda vyks Jauni-
mo Centre, Chicagoje, š.m. lapkri-
čio 21—30 d.

Konkurse bus dvi nuotraukų
grupės — juoda balta ir spalvota.
Juoda — balta nuotraukos turi
būti paties fotografo darbas,
spalvotos gali būti pagamintos
laboratorijos.

Nuotraukos turi būti bent 8"
\$10" dydžio (bet pageidaujamos
didesnės), prikljuotos prie kar-
tono ar įrėmintos. Ant kitos pu-
sės turi būti užrašytas dalyvio
vardas, pavardė, adresas ir nuot-
raukos pavadinimas. Su ekspoz-
natais reikia pristatyti ir nuot-
raukų duplikatus, kurie bus nau-
dojami spaudai ir knygai PARO-
DA '75. Kiekvienas dalyvis gali
pateikti ne daugiau kaip dešimt
nuotraukų. Galima dalyvauti ir
su mažiau darbų.

Jury komisija, kurios sąstatas
bus paskelbtas vėliau, atrinks
nuotraukas parodai. Kita komi-
sija kūrinius premijuos. Premi-
juojamas bus visas fotografo dar-
bas, o ne atskiros nuotraukos.
Laimėtojams bus paskirtos pin-
ginės premijos dvejose kategori-
jose: 1) už spalvotas fotografija-
s (I — 150.00 dol., II — 100.00
dol., III — 50.00 dol.), 2) už
juoda — balta fotografijas (I —
150.00 dol., II — 100.00 dol., III
50.00 dol.).

Nuotraukas reikia pristatyti iki
lapkričio 15 d. šiuo adresu: Algi-
mantas Kezys, S.J., 2345 West
56th St., Chicago, Ill. 60636 USA
Dalyvavimo mokeskis yra 3.00
dol.

Parodos proga bus išleistas fo-
to albumas PARODA '74, ku-
riame bus atspausdintos rinktinės
nuotraukos iš pernykštės
lituvių fotografų parodos. Kitais
metais bus išleistas kitas albu-
mas PARODA'75 su šios paro-
dos reprezentaciniais darbais.

POETAS, ŽURNALISTAS ST. LAUCIUS

Šiomet minime dešimtmetį
nuo mirties poeto, dramaturgo,
žurnalisto Stasio Lauciaus. Mirė
jis Chicagoje 1965 m. birž 15 d.,
būdamas 67 m. amžiaus. Gim-
naziją buvo baigęs Petrapily.
Tarnaudamas kariuomenėje pa-
siekė kapitono laipsnį, vėliau mo-
kytojavo įvairiose mokyklose,
kartu bendradarbiaudamas žur-
naluose ir laikraščiuose. 1943-
H. Lawrence priskaitė prie "mi-
rusių". Tai pasirinkimo reikalas.
J. Braine tik perspėja.

dį. Buvo įsikūręs Anglijoje, vė-
liau atvyko į JAV. Stellos sla-
pyvardžiu pasirašinėdavo eiliuo-
tas satyras. Iš spaudos išėjo jo
Satyros, eilėraščiai: Pirmoji ban-
ga, Vytauto karžygiai, vaikams
— Po pilkais debesėliais. Yra su-
kūręs gana daug dramų, susilau-
kusių net premijų, kaip Kelias iš
pelkių, Žydinti žėnė, Signalas,
Ponios Žydrienės bendrabutis ir
keletas kitų.

DEŠIMTMETIS NUO SKUJENIEKO MIRŪTES

Latvių rašytojas ir vertėjas
Emilis Skujeniekas savo kūryboje
plačiai bendravo su lietuviiais, ir
gaila, kad jo jau nebėra su mu-
mis, net jau 10 metų: mirė 1965
m. birž 11 d., baigdamas 62 me-
tus amžiaus. Buvo gimęs Bauskė-
je, bet 1922-1928 m. gyveno Lie-
tuvoje, mokytojavo Biržų apskr-
tyje, atliko karinę tarnybą 1 pė-
st. pulke Ukmergėje. Nuo 1928 m.
apsigyveno Rygoje dirbo įvairių
laikraščių ir žurnalų redakcijose
bei knygų leidyklose. Užėjus bol-
ševikams, pasitraukęs į Vakarų
ir atvykęs į JAV apsigyveno Cle-
velande. Buvo lietuvių rašytojų
draugijos narys. Rašė novelės,
poemas, vaikams kūrinius, dra-
mas, eilėraščius, skriptus radijo
programoms. Parašė daug
straipsnių latvių ir lietuvių laik-
raščiams ir žurnalams literatū-
ros, kultūros, visuomeniniai-
klauliniais recenzavo knygas. Iš-
vertė keliasdešimt veikalų į lat-
vių kalbą, jų tarpe Ramono, Spa-
lio, Ciurlionienės, Krėvės, Srugos,
Alanto, Prunskio ("Silpname
kūne") ir gausiai vertė eilėraš-
čių bei trumpų prozos, gabalėlių
latvių ir lietuvių periodinei spau-
dai.

FILMŲ ĮVAIRUMAI

Ne vien italai buvo gangsteriai

Beveik lipdamas ant kulnų "Ca-
pone" filmui, į Chicago išlino
"LEPKE". Paprastai esame įpra-
tę girdėti apie italų gangsterius
(daugiausia Mafia), o antrame
spalvotame filme iškelia "herojų"
žydą gangsteį.

"Lepke" yra kvaila, nuobodi
"The Godfather" imitacija, ta-
čiau žiūrovui pakišama, kaip
rimta medžiaga.

Tai vėl gangsteriškas filmas
iš 1930 m. Tik ši sykį "išgar-
sinta" vietovė ne Chicago, o
New Yorkas. Tame mieste susi-
spiejęs kriminalinis sindikatas,
kuris šiame filme paprastai yra
valdomas žydų nusikaltėlių. Jam
rodoma, kaip žydai nori au-
braukti iš kelio savo italų kon-
kurentus. Tam jie vartoja (vėl!)
kukosvaizdžius, šautuvus, peilius,
durtuvus ir visokiausius standar-
tinius nužudymo metodus.

"Herojaus" rolėje yra mėlyn-
akis Tony Curtis (pats žydas),
vaidinąs Louis Buchalter, 1930-
tųjų metų sindikato vadą. Jis
pramintas Lepke vardu. Jo žinioje
yra tokie "garsieji" gangsteriai,
kaip Dutch Schultz, Lucky Lu-
ciano, Albert Anastasia ir kiti —
gangsterizmo aukštinio amžiaus
žvaigždės. Lepke yra negailestin-
gas, bekrūpiškas gangsteris, kuris
pasiekia viršūnę, nes jis nužudo
daugiausia, daug greičiau ir
efektingiau, labiau susikoncent-
ravęs, negu kiti "neįsimanėliai".
Jo "karjera" baigiasi (atspėjo-
te!) — elktros kėdėje. Ir pasku-

tinoji scena atvaizduota neeste-
tiškai su visu paruošimu kėdei
ir... paskutiniu juo kūno trūkčioji-
mu.

Filme yra keistų momentų. Čia
išdygsta Vaughn Meader, kome-
diantas, kurio trumpa karjera
išgarsino jį, kai jis pamėgdžiojo
prezidento John F. Kennedy bal-
są 1960 m. pradžioje (ir padarė
plokštelę). Šiame filme jis vai-
dina Walter Winchell. Vietoje
įprastų matyti laikraščių antraš-
čių su paskutiniom skubiom
karštom žiniom, čia filmas duoda
Vaughn Meader kaip W. Win-
chell, kuris radijo bangomis kreip-
iasi į "Mr. ir Mrs. America"...
apie Lepke. Atrodo, kad anuo
laiku — ekonominės depresijos
ir pasaulinio karo išvakarėse —
visa, kuo pasaulis domėjosi, buvo
— Lepke, kažkokiu Louis Bu-
chalter ir jo gerove.

Taipgi Milton Berle nustebi-
na žiūrovus, perduodamas (rim-
tame stiliuje) malonų žydą patri-
archą, kuris rūpinasi savo dukter-
tis — ponios Louis Buchalter
(Anianette Comer) ateitimi.

AMERIKOS PARODA VARSUVOJE

Tautinio muziejaus salėse
Varšuvoje atidaryta amerikiečių
paroda: "Franklino ir Jefferso-
no pasaulis". Ekspozitai parū-
pino Metropolitan meno muzic-
jus, Nacionalinė meno galerija,
Kongreso biblioteka ir Smitho-
nian institutas o taip pat ir kai
kurie lenkų muziejai.

NOBELIO LAUREATO VEIKALAS

Anglų vertime iš spaudos iš-
ėjo vokiečių Nobelio laureato
Heinrich Boell knyga "The Lost
Honor of Katharina Blum". Iš-
leido McGraw-Hill leidykla.

Book of the Month klubas ją pa-
rinko savo nariams.

Anatolijus Kairys KARŪNA

Istorinė trilogija
Mindaugo epocha

Tinka vaidinti, skatinti ir dekla-
muoti mokyklose, susirinkimuose,
parengimuose, minėjimuose. Viso
trilogijoje yra 9 veiksmai, 27 pa-
veiksmai, prologas ir epilogas. 320
pusl. kietais viršelais su applanku
hidelo formato, gražiai išleista.
Tai vertinga dovana atostogų,
mokslo baigimo ar bet kuria kita
proga.

Kaina \$6.50 įskaitant ir persiun-
timą Užsakyti —

L. DIALOGAS, 4304 West 55th St.

Chicago, Ill. 60632

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES,
AND CHECKWRITERS
NAUJOS — NAUDOTOS
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virs 50 metų patirtimas jums
pataravimas
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 581-4111

**CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION**
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta
ANTRAD. ir PENKTAD. — 9 v. r. ryto iki 5 v. vak.
PIRMAD. ir KETVIRTAD. — 9 v. r. iki 8 v. v.

7 3/4 % Mokamas už 6 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už
certifikatus. certifikatus. investavimo
Minimum \$1,000 Minimum \$1,000 sskaitas
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

Saint Anthony Savings Celebrates the Bicentennial with Gifts Galore!

FREE! FREEDOM LINE THERMAL MUGS OR THERMAL TUMBLER SET

Four of the most important events in the struggle for American Independence. All depicted in lifelike four color art.

- The midnight ride of Paul Revere
- Valley Forge
- The Battle of Lexington
- The Declaration of Independence

Set of four double-wall insulated 10 oz. mugs 4 assorted designs
Set of four double-wall insulated 12 oz. tumblers 4 assorted designs

FREE! With a deposit of \$1000. or more, \$6.00 with a deposit of \$300. to \$999.

Other Fine Bicentennial Gifts Available!

Monthly and quarterly dividend checks will be mailed on Certificate of Deposit for those who desire a continuous cash flow.

CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage	Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield
OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	\$ 10.00	5%	5.126		
PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	\$ 100.00	5 1/4%	5.390		
1 year CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$1,000.00	6 1/4%	6.541	6.387	6.353
2 1/2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$1,000.00	6 3/4%	7.083	6.902	6.863
4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$1,000.00	7%	7.899	7.676	7.627
6 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$1,000.00	7 1/4%	8.173	7.934	7.883

Withdrawals made on Certificate of Deposit prior to Maturity will receive only the Optional Savings Passbook Rate on the principal amount less three months.

SAINT ANTHONY SAVINGS
1447 SOUTH 40th COURT CHICAGO, ILLINOIS 60650 PHONE 658-0330

ĮSIGYKITE PATVARIĄ IR EKONOMIŠKĄ SUSISIEKIMUI PRIEMONĘ
Mes stengiamės duoti lietuviams geriausią patarimą ir geriausias pirkimo sąlygas.

CHRYSLER CORDOBA
1975 m. Sportinis, ekonomiškasis
2 durų Hardtop
Nuo \$4,475.00

PLYMOUTH VALIANT — 2 durų ar 4 Hardtop, 6 cilindrių iki 25 mylių galiono

Turime jaunuoliams mašinas: Cadillac, Buick, Pontiac, Oldsmobile ir kitų, taipgi importuotų įvairių kainų Pradedant nuo \$50.00.
Mūsų dirbtuvėse prityrę mechanikai pataisys karoseriją (Body), sparus (Fenders) ir sureguliuos motora.

BALZEKAS MOTORS, 4030 S. Archer VI 7-1515

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ
IŠ BOSTONO IR NEW YORKO
Kaina nuo \$739.00

DAR YRA VIETŲ ŠIOSE GRUPESE

rugpjūčio 20 rugsėjo 19
rugsėjo 3 gruodžio 19
lapkričio 21

Prie šių grupių galima jungtis iš kitų miestų su papildomu mokestiu: pav., vykstantiems iš Chicago \$119.00
Clevelando \$2.00
Detroitto \$1.00
daugiau

Patartina registruotis iš anksto — vietų skaičius ribotas.

Dėl smulkesnių žinių kreipkitės į
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE
393 West Broadway, P.O. Box 116
So. Boston, Mass. 02127
Tel. (617) 268-8764
Savhainke: ALDONA ADOMONIENE
Air fares subject to Government approval.

A. TVERAS
LAKRODŽIAI IR BEANGENYBĖS
Perdavimas ir talpykla
2646 W. 69th Street Tel. RE 7-1941

REDAGUOJA ST. SEMENIENE. 6507 S. TROY ST., CHICAGO, ILL. 60629, TELEF. 925-5938

ONA KRIKŠČIONIENĖ

1895. IV. 29 — 1965. VI. 21

Šio mėnesio 21 d. sueina dešimt metų nuo Onos Krikščionienės mirties. Jau dešimt metų... O šeimos, artimųjų atminime ji tebėra gyva. Rodos, girdime jos ramų, apvaldytą balsą, logišką kalbą...

Prisimindami Onos Krikščionienės išeitą gyvenimo kelią, matome ją visų pirma kaip tįpingą ir pavyzdinę atstovę tų jaunimo, kuris prieš pirmąjį karą ruošėsi dirbti Lietuvai ir dalyvavo Nepriklausomybės kūrimui.

Studijos Friburgo universitete ir mokytoja Lietuvoje

Išėję iš vos tebebandančio tautiškai kaimo, jaunuoliai ir jaunuolės veržė veržėsi į mokslą, troško išgyti žinių, kad būtų naudingi tėvynei. Juos lydėjo grynas idealizmas, nemeluotas optimizmas, tikėjimas į šviesią ateitį.

Nelengva buvo jaunai Onutei Petrauskaitėi, užaugusiai šventosios Zemaitijos gamtoje, siekti mokslo karo metu. Būdamas trečioji Rusijoje, ji gavo stipendiją ir ryžosi vykti į užsienį. Per Švediją ir karo nepretiklių dramsčiama Vokietiją ji pasiekė Šveicariją. Friburgo universitete išmoka prancūzų ir vokiečių kalbų, studijuoja istoriją ir pedagogiką. 1926 m. su diplomu rankoje grįžta į Lietuvą ir pradeda mokytojauti Šiaulių gimnazijoje, įsitrukia į visuomenės darbą. Tai nesutrūko jai sukurti šeimą ir būti rūpestinga žmona, motina.

Pedagogė, istorikė ir uoli visuomenininkė

Nuo pat jaunystės ateitininkė, per visą gyvenimą lieka ištikima tai ideologijai, reikiama kaip sendraugė, pagaliau išrenkama Korp! Giedros garbės pirmininke.

Kai jos vyras, Jurgis Krikščionas, 1926 m. tampa žemės ūkio ministru, visa šeima persikelia gyventi į Kauną. Čia Ona Krikščionienė dėsto pedagoginius dalykus ir istoriją Meno mokykloje, įsijungia į "Lietuvos Vaiko" draugijos veiklą. Ilgametis jos organizacijos centro valdybos pirmininkė, ji darniai bendradarbiauja su priešmokyklinio auklėjimo Lietuvoje pioniere, propaguoja ir tikra tos auklėjimo srities širdimi bei siela — Marija Nemeikšaitė. Bendradarbiauja su būriu šviesių, pasižventusių idėjų moterų: medicinos daktare Aldona Carneckaitė — Birutienė (Kaune), Bronė Dikiniene (Raseiniuose), agronomė ir plataus masto visuomenininkė Sofija — Lukauskaitė — Jasaitienė (Šiauliuose) ir, deja, jau nuėjusiomis ir amžinybę Vanda Janavičienė ir Dora Petroviene. Joms talkininkavo Vincė Jonuškaitė — Zaurienė. Ar šio rašinio rėmeliuose galima išvardinti visas talkininkes ir visus talkininkus? Draugi-

jos veikla buvo derinama su kitomis moterų organizacijomis, Moterų taryba, Lietuvos motinoms ir vaikams globoti sąjunga ir kt.

Zvelgiant retrospektyviai jau daugiau kaip 30 metų laiko atstume, tenka stebėtis, kiek anoms skurdžiomis pokario sąlygomis buvo pasiekta. Lietuvoje iškūta daugiau kaip šimtas vaikų darželių (moderniškų, mūsų gyvenimui pritaikytas pedagoginiais pagrindais, estetiškai įrengtų), vaikų nameliai, paruoštos kelios vaikų darželių auklėtojų laidos, leista laikraštėlis vaikams "Vyturys" (taip pat jau minėtas — tėvams "Motina ir vaikas"), ruošta paskaitos pedagoginėmis temomis — ir daug daugiau. Kuomet veikla išsiplėtė iki valstybinio masto, Svetimo ministerija perėmė ją.

Kai karo audra, okupacijų žaurnamai sutrypė, suniekino to gražaus darbo vaisius, sudužo ir laimingas Onos Krikščionienės gyvenimas. Atėjo tremties vargai... Tebūnie leista čia įterpti vieną epizodą, kuris iliustruoja,

Ona Krikščionienė-Petrauskaitė (1895 - 1965. VI 21)

DAINOS VIEŠKELIU ŽENGIANT

Susitarus, važiuoju iš Chicago į užmiestį, pasikalbėti dainos meno tema su soliste Praurime Ragiene, pastaruoju laiku sužibėjusia mūsų dainos meno horizonte. Štai, ir Bloomingdale ir bemaž stiklinis — dr. Leonido, Sol. Praurimės ir vaikučių — Lauros ir Pauliaus — Ragų namas. Mane pasitinka giedriai nusiteikusi pati solistė. Tai tikras šėtinys šiandieninio žydrojo dangaus! Visame bute vyrąja žydra spalva, tik prieky salono juodas Baby Grand fortepijonas. Vos prisėdę į puko minkštumo melsvą sofą — prieš mane atsirado vaishingos šeimnininkės kepsniai ir jos gaminta vaisių sūnka. Atsilgavimus, tuoj pradėdau žerti klausimus man rūpima tema:

— Paskutiniaisiais metais jūs nuostabiai dažnai dalyvaujate mūsų kultūrinių renginių programose. O ir profesinio lygio vokalinio meno rečitalij išpildėte Chicagoj su dideliu pasisekimu Gydytojų dr-jos Stipendijų fondo labui. Dabar tarsi š. m. muzi-

kokios paniekos teko kartais patirti DP stovyklų laikais.

Nukenčia už nusistatymą prieš komunizmą

1946 m. Ona Krikščionienė dėstė Detmoldo stovykloje (anglų zonoje) ten įrengtuose vaikų darželių auklėtojų kursuose. Juos remti buvo pasizadėjęs UNRRA'os viršininkas, liuksemburgietis. Patyres, kad dr. V. Srugogienė ir O. Krikščionienė nusistatė prieš komunizmą, stačiai išsūto. Tuoj, be jokio išėjimo, liepė įdviem per 24 valandas išsikelti iš Detmoldo! Jokia intervencija nepadėjo, nors Krikščionienė jau turėjo leidimą išvykti pas vyrą į Hamburgą. Daiktai paskubomis įmesti į sunkvežimį ir abi išvežtos į Grono stovyklą. Darganotą dieną jos atsūdirė prie namu, į skurių ką tik buvo išvežti rusai darbininkai. Dury, langai išdažyti, krosnys taip pat. Maisto gauti negalima. Grindys bauriai užterštos... ant jų ir nakvynė... Vos po kelių dienų pavyko išsivaduoti. Krikščionienė nuvyko pas vyrą, kuris dėstė Pinnerbergo universitete. Ir čia ji mokytojauja lietuvių gimnazijoje, dirba visuomeninį darbą. Tačiau vargai nesibaigia. Seka sunki vyro liga, jo mirtis.

Pirmoji Liet. mot. fed. Chicago klubo pirmininkė

Jungtinėse Amerikos Vaslybėse jau pauze vaikais — sūnus ir dvi dukros — motiną nuosirdžiai globojo, neleido jai dirbti dėl duonos. Užtat O. Krikščionienė galėjo laisvai dirbti visuomenė: vėl mokytojauja, skaito paskaitas, kaip ir Lietuvoje, rašo spaudoje pedagoginėmis temomis. Ji tampa pirmoji pirmininkė Lietuvių moterų federacijos Chicago klubo, kurį 1953 m. įkūrė Vincė Jonuškaitė — Zaurienė.

Per anksti netekę žymios pedagogės ir visuomenininkės, liūdėdami su pagarba minime jos vardą. K.D.

meno literatūra. Stoka teisingos vokalinės technikos, net ir operetėse dainuojant, pradėjo savu būdu "keršyti" gerklėi — pajautau mažėjantį savo balsą bei jo diapazoną, o ką bekalbėti apie techniskąjį dainos išpildymą! Tada vėl ėmiausi ieškoti balsui pagalbos, kurią radau Motekaitienės dainavimo studijoje. Ten — kiek tik mano šeimos sąlygos man leido, visu uolumu padirbėjus ketverius metus, atidariau ir išvysčiau savo balsą, pajėgų išpildyti nuo koloratūros iki dramatinio pobūdžio vokalius kūrinius, įgijau milžinišką savų ir pasaulinių kompozitorių repertuarą, visa širdimi pamilau rimtąjį dainos meną, pasilikdama operetinį žanrą tik proginiams renginiams. Ypač man patiko pirmą kartą išpildyti labai jausmingą ir dramatinę motinos Lia's rolę "Sūnaus palaidūno" vienveiksmė operoj, kurią parengė minėta studija ir pastatė tėvai jėzuitai, gi pakartojo Svetimo taryba, Savo šiemetiniam rečitaly pasijau-

Sol. Praurimė Ragiene Debussy "Sūnaus Palaidūno" motinos Lia vaidmeny tėvų jėzuitų "Laiskai Lietuvams" pastatyme.

čiau esanti jau dainos kely su didėjančiu troškimu turinti repertuarą ir žengti dainos vieškeliu kiek tik leis mano likimas. Motekaitienės studijoj radau ir kita nemažesnės svarbos dainos ramsių — tai jos sūnų, pianistą virtuozą Manigirdą, kaip nuolatinį studijos akompaniatorių. Jis laiko griežtoji muzikinę "discipliną" kiekvieną dainininką. Tad ir jo talka veda mane profesiniu dainos keliu. Minėtos studijos pavaršariniam koncerte dalyvavau kviečiama, kaip studijos absolventė — tai padariau su malonumu iš dėkingumo motinai ir sūniui, parodžiusiems man tikrąjį dainos meno kelią ir, be to, net savo noru parodyti visuomeni, ko gali tikėtis šią studiją lankantis ir rimtai dirbantis jaunimas.

— Pakopsiai tiek dainos meno ir su tiek entuziazmu širdy — kokie atities planai?

— Dainuoti! Artimiausiu laiku — rugsėjo 13 d. esu pakvieta į Los Angeles Lietuvių bendruomenės atidaryti ten kultūrinių rengimų sezoną mano dainų rečitaliu. Yra vilčių su rečitaliais aplankyti Montrealį, Torontą ir kt. lietuvių kolonijas. Ateinantį sezoną planuoju vėl surengti Chicagoj dainų bei arijų —savųjų kompozitorių — rečitalį. Vai, kaip daug mūsų kompozitorių kūrybos perlų nėra skambėjusių mūsų scenose! Vien išėjusių lietuvių kompozitorių kūrinių užtektų keliolika rečitalių. Gi stalčiuose ir archyvuose jų niekas negirdi... Dainuosiu visur, kur tik būsiu kviečiama! — entuziastiškai baigė dainos tema pokalbį simpatingoji Praurimė. S. L.

— Kai žmogus prisieikia, jis laiko save patį rankose, lyg vandenį saujoje. Jeigu tada praskečia pirštus, gali savęs daugiau neišskoti. Sv. Tomas More

Chicago Lietuvos Moterų klubo suruošto 15-jo Gintaro baliaus debutantės-gintarėlės, supažindintos su lietuvių ir amerikiečių visuomene birželio 15 d. Conrad Hilton viešbučio didžiojoje salėje. Iš k.: Onutė Požarniukaitė, Judita Bardytė, Giedrė Bičiūnaitė, Sharon Savickaitė, Lori Rimkutė, Sharon Petrosiūtė, Rita Dičiūtė, Ann Marie Jagiellaitė ir Danutė Brusokaite. Nuotr. A. Blyskio

PILNAVERTIS MAISTAS

STEFANIJA STASIENE

Istorijos bėgyje keitėsi ne tik žmogaus gyvenimo būdas ir papročiai, bet taip pat ir jo mityba.

Ypač šiame šimtmečiuje, kada mokslas, technika ir socialinio gyvenimo pažanga siekia žmogui gyvenimą palengvinti, padaryti jį patogesniu ir kiek galima ilgiau jį pratęsti. Tačiau, ar yra prasmingas ilgas gyvenimas, kai žmogus kankinamas įvairių fizinių ir dvasinių ligų. Tik sveikas žmogus gali būti laimingas ir gyvenime produktyvus. Tad nuo ko priklausys mūsų sveikatingumas?

Manau, kad niekas šiandien neabejoja, jog pagrindinis fizinės ir dvasinės sveikatos šaltinis yra gera ir sveika mityba.

Yra pastebėta, jog įvairūs fiziniai ir dvasiniai trūkumai šių dienų bendruomenėje yra atsiradę dėl naujų bei modernių produktų mūsų mityboje.

Per patarusius 50 metų mes esame nustoję vartoti daug natūralaus maisto: įvairūs komerciniai gaminiai pakeitė namų gamybą, o rafinuotų produktų, kaip pvz. baltintų miltų ir baltinto cukraus suvartojimas pakilo dešimteriopai.

Išbalansuotas maistas

Tad nenuostabu, kad su šiais naujais mitybos įpročiais padaugėjo ir daugelis degeneratyvių ligų, kaip pvz. arterijų užkalkėjimai, širdies infarktai, medžiagų apykaitos trūkumai ir t. t. Šie trūkumai, žinoma, dažnai išsukaukia ir per ankstyvą mirtį. Daugele atvejų sveika mityba būtų galima šių nelaimingų atsitikimų išvengti. Nereikia manyti, kad tik persivalgius ar neprivilgius mūsų organizme įvyksta tam tikrų pasikeitimų, tačiau ir normaliai valgant galima susirgti, jei mūsų maiste nebūs būtinių mūsų organizmui medžiagų. Rafinuotas komercinis maistas mums reikiamų medžiagų kuo mažiau teikia. Tad koks maistas pilnavertis?

Maistas turi pilną vertę tik tada, kada jame visos maistingos medžiagos, kaip baltymai, riebalai ir angliavandeniai bei vitaminai, mineralai ir fermentai yra pakankamai kiekyje ir tinkamai išbalansuoti.

Tad namų šeimnininkė, norėdama savo šeimą sveikai maitinti, turėtų žinoti, kurie produktai yra pilnavertiniai ir kaip juos paruošti staliui, kad jose esančios medžiagos nežūtų ir nenustotų savo vertės.

Kalbėdami apie produktų pilną vertę, mes turime galvoj naudą, kurią iš jų gauname. Kaip žinoma, maistas mums teikia reikiamą kiekį kalorijų, kad turėtumėm energijos darbą atlikti ir kad mūsų širdis bei kiti organai galėtų normaliai veikti. Juo sunkiau dirbsime ar sportuosime, juo daugiau kalorijų mūsų organizmas pareikalaus.

Šiandien yra labai madoje kalorijas mažinti, prisilaikant die-

tos. Tačiau nežiūrint kalorijų mažinimų ir įvairių dietų, daugelis moterų vis vien skundžiasi per dideliu svoriu, dažnu nuovargiu, galvos skaudėjimu, bloga savijauta ir t. t.

Kolorijos ir nenaudingas maistas

Šį paradoksą tenka aiškinti tuo, kad kolorija kolorijai nelygi. Mat, vienos kolorijos, jei taip galima sakyti, naudingos, ir organizmas jas pilnai ir naudingai sunaudoja, o kitos nenaudingos ir jos atidedamos į šalį, kaip riebalai. Tokios nenaudingos kolorijos pakelia mūsų svorį ir iškraipo kūno linijas.

Šias nenaudingas kolorijas mums teikia riebalai, baltintas cukrus, baltinti miltai ir įvairūs minėtų produktų gaminiai. Cukrus mūsų organizme greit sudėga ir mes jo nespėjame viso sunaudoti energijai, tad jis kraunasi kūne, kaip riebalai. Baltinti miltai turi nepaprastai daug krakmolo, nes juos komerciniai paruošiant, jie netenka net 24 naudingų elementų.

Dauguma gyvulinių riebalų, kuriuos valgome, sunkiai suvirškinami ir nepatenka ten kur reikia, o kraunasi ant mūsų organų, kaip riebalai. Visa tai sudaro didelį pavojų mūsų gyvybei šiais moderniais laikais. Tad stenkimės, kad mūsų organizmą kasdien patektų kuo daugiau, vadinamų, gerų kalorijų, tada būsim sveikesni, energingesni, naudingesni savo šeimai ir tautai.

Šeimnininkės turėtų į maistą kreipti daugiau dėmesio. Maistas ne tik turi tenkinti mūsų gomurį, bet svarbiausia mūsų sveikatos reikalavimus.

Nevartotini produktai ir maistingieji

Kai kuriuos įprastus vartoti produktus galima visai iš dienos davinio išbraukti. Gyvuliniai riebalai, baltintas cukrus, baltinti miltai mums labai menkai energijos teikia, o tik, virtę riebalais, kraunasi mūsų kūne. Tuo tarpu pilnavertis maistas duoda mums pakankamai energijos, gerą savijautą ir sveikatą. Paimkime, kad ir taip retai vartojamą lieso pieno miltelius. Štai, kiek juose gerų medžiagų: 37 procentuose biologinės vertės proteino, 49 proc. laktozės, kas sudaro geriausių gydytojų ir mitybos specialistų pripažintą cukrų. Be to, svaras šių miltelių turi 5902 mg. kalcijaus, 4606 mg. fosforo, tam tikrą kiekį geležies, vitaminų B1, B2, C ir daugybę mineralų.

Taigi mums reikia pilnavertį baltymų, kurių sudėtinį įnašą didelis amino rūgščių įvairumas, be to, daug vaisių ir daržovių, kurie mums teiktų pakankamai vitaminų bei mineralų ir apskritai maisto, kuris būtų lengvai virškinamas ir pilnai bei vertingai sunaudojamas. Galima apsieiti be mėsinių valgių arba jų vartojimą

atitinkamai sumažinti, nes kai kurie augalai mums teikia ir kiekybiniai ir kokybiniai proteinus lygiai kaip ir mėsa.

Augalinio maisto nauda

Harvardo universiteto prof. dr. Jean Mayer sako, jog ir vegetarišiu maistu maitinantis žmogui pilnai užtenka energijos šaltinių. Iš augalinio maisto žmogus gali gauti pilną normą baltymų, įvairių vitaminų ir mineralų. Tik vieno vitamino augaliniame maiste nėra, tai vitamino B-12. Šis vitaminas randamas tik išimtinai gyvulinės kilmės maiste. Tą trūkumą galima visada papildyti iš kitų šaltinių. Šį kartą noriu pateikti porą patiekalų be mėsos, kurie ekonomiškai, gardūs ir pilnai patenkins mūsų proteinų ir kitų medžiagų reikalavimus. Tinka ir pusryčiams, ar pietums, ar vakarienei.

Keptos sojos pupos su grybais

Imti: 2 valg. šaukš. safflower aliejaus, 1 puodukas supiaustytų šviežių grybų, 1/2 puoduko kapotų salierų, 1 valg. šaukš. sojos miltų, 1/2 puoduko pieno, 1 kiaušinis, 1 puoduk. pyrago džiovėsių, 2 puod. virtų sojos pupelių, 1/4 arbat. šaukšt. druskos, 1 arbat. šaukšt. smulkiai kapotų petražolių.

Paruoštas grybus ir salierus trumpai aliejų patroskinti. Numėmus nuo ugnies, suberti sojos miltus, supilti pieną, suplakti kiaušinį, pyrago džiovėsius, sojos pupeles, druską ir petražoles.

Viską permaišyti, supilti į aliejumi pateptą formą ir kepti vidutiniam karšty iki paviršius paruduos. Pakanka 4-5 asmenims.

Tinka lapinės salotos, vaisių salotos.

Grikių košė

Mūsų čia beveik užmirštas dzūkų patiekalas.

Imti: 1 puod. grikių kruopų, 2 puod. vandens, 1 valg. šaukš. aliejaus, truputį druskos.

Vandenį užkaišti. Kai vanduo užvirs, supilti neplautas kruopas, druską, aliejų ir pamaisant, pavirinti 1-2 min. Karštį sumažinti iki minimumo, uždengti ir troškinti 15 min. arba kol vanduo išnyks. Kruopos turi būti pabiros.

Pusryčiams tinka su pienu. Pietums, kaip davynys prie daržovių mėsos. Vakarienei nepašalinomas davynys su jogurtu.

BAIGĖ KOLEGIJĄ 9 VAIKU MOTINA

Elizabeth Hayward, auginanti 8 sūnus ir vieną dukterį, jau turinti 36 m. amžiaus, baigė Kennedy-King kolegiją, Chicagoje, gaudama socialinės tarnybos mokslo diplomą. Du jos vyresnieji sūnūs, 18 ir 19 m., gavo aukšt. mokyklų baigimo diplomus. Jų šeima gyvena iš šalpos.